

ČESKÉ
SPISY PRO MLÁDEŽ.

Čís. 34.

Spisy od Žofie Podlipské.

Seš. 13.

V PRAZE.

NAKLADATEL A. STORCH SYN, KNIHKUPEC.

Anna Náprstková.

Anna Náprstková,

dobrodinka chudých a zakladatelka Náprstкова
průmyslového musea v Praze.

Životopisný obraz

od

Žofie Podlipské.

S vyobrazeními.

V PRAZE.

NAKLADATEL A. STORCH SYN, KNIHKUPEC.

Velectění pani
Josefě Náprstkové.

Drahá, velectená přítelkyně!

Dovolte, abych Vám věnovala tento spis, přepracovaný a provedený dle nástinu, jež jsem před lety veřejnosti podala a k němuž Vy jste mi poskytla všech pramenův.

Krom toho mám z Vašich úst ještě mnohý rys povahy nezapomenutelné Anny Náprstkové z pozdějších Vašich zmínek a Vašeho vypravování, jehož nyní jsem užila.

K vybiřnutí ctěného pana nakladatele rozvedla jsem tento památný životopis i dovolila jsem si zahrnouti jej v rámci vlastního pozorování a časových vzpomínek.

Alle Vaše příkladná nevšední láska a úcta k památce milované panimaminky dodávala mi sílu k provedení této práce. Bývám vždy hluboce dojata, kdykoli Vás slyším o ní mluvit, a sama jsouc nadšena pro tuto povahu a činnost, bývám pak Vaším nadšením docela zachváćena.

Přijmětež tedy laskavě ode mne tento důkaz mé úcty a sympathie, jak Vám jej upřímně podávám.

W Praze, 8. dne měsíce května 1892.

Žofie Podlipská.

Šťastné dětství.

Manželé Vincenc Draský a Josefa Draská bydleli v osadě Petrské kolem r. 1788.

Byli zámožní měšťané, měli výnosný závod, domácnost příjemnou, pěkný nábytek, všude pořádek, špičrny zásobené, jak tehdaž hospodyně si toho hleděly velkou péčí a pilí. Na stůl přicházela strava

chutná i hojná. Čeleď měla dobré časy v tomto domě. Oba manželé činili se v závodě a paní také v domácnosti. Obírala se něžně s dceruškou Baruškou majíc z dítěte radost, neb jevilo záhy již dobré zlaté srdce, jakým do smrti se osvědčovalo.

K té milé Barušce přibyla sestřička.

Bylo v den svatého Jiří 24. dubna roku 1788., když manželům Draským se narodila druhá dceruška Anna, modrooká, čilá i bystrá jako její sestřička starší.

To byla pozdější paní Anna Náprstková, jejížto život a skutky, snahy a smýšlení tuto zobraziti se odvažuji.

Její sestra Barbora, starší o sedm let, bude s ní jmenována i vylíčena, pokud tomu dostačují zprávy, jichžto se nám dostává. Obě sestry byly jedna duše po celé žití, působily, nadšeny jsouce tímž duchem lásky k bližnímu, touž neunavnou pracovitostí, podporovaly jedna druhou ve všech případech života, a jelikož paní Náprstková určila zděděný odkaz sestrin k vybudování a vydržování průmyslového musea, zasluhuje též zmínky jako přispěvatelka nejprvnější.

Malá Baruška seznamovala se s novorozenou sestřičkou, jak to mezi sourozenci bývá. Těšila se z ní, chtěla ji viděti, jak se koupá i přebaluje, a byla šťastna, když si pak s ní hráti mohla. V této době rozhoduje se často, budou-li sourozenci také přátely, budou-li se milovati, jak přirozeno; budou-li se míti rádi, budou-li si vzájemnou podporou v budoucnosti, setrvají-li ve své náklonnosti, dojdou-li požehnání v tom, že byli společně vypěstováni, vychováni; že se narodili pod touže střechou a zažili téže lásky mateřské i otcovské.

Tyto dvě sestry našly opravdu ono požehnání, o němžto zde mluvím. Vesele batolily se kolem maminky ve velké kuchyni, ozdobené lesknoucím se měděným, mosazným a cínovým nádobím, jakým bývaly tehdy měšťanské domácnosti bohatě zásobeny. Probíhaly se prostranným příbytkem, jakého sobě měšťanstvo poprávalo, po velké krásné pavlači, a jak vídaly maminku neunavně pilnou od rána do noci, tak to dělaly po ní, jakkoli si na to teprve jen hrály. Za některý čas přibyla jim ještě jedna sestřička, které bylo dáno jméno Madlenka.

Tu vzaly si též tak do srdce jako jedna druhou již milovaly, o čemž později uvidíme tklivý důkaz. Bohužel nebyla však Madlenka tak zdráva a čilá jako starší sestřičky. Bylať od narození slába i churava.

Za to prospívaly Baruška i Naninka. Byly veselé, šťastné děti v domě otcovském.

Baruška chodila pilně do školy a cvičila se v domácích pracích. Též Naninka vstoupila do školy a prospívala tam znamenitě. Mělať vlohy neobyčejné i píli a dobrou vůli, bez nížto vlohy jsou bluchým květem.

Rodiče těšili se velmi z těchto hodných dětí a podporovali jejich snahy. Z toho byly jim ty děti vděčny, a když pak jim bylo záhy vkročiti ve školu života a podstoupiti v ní přetěžké zkoušky, osvědčily se v nich. Tak zužitkovaly své první dobré vychování a nikdy neklesly v malátnou netečnost. Jejich dobrá vůle naopak byla hned v útlém mládí tak pevná, že přemáhala všecky svízele osudu a že si vydobily později postavení, ve kterém mohly ulehčovati jiným osud zlý.

Otcova smrt. Matčina nemoc.

eště byly děti šťastnými, když základy utěšených poměrů, ve kterých žily, braly porušení.

Rodiče utrpěli ztráty v závodě. Nastaly jim starosti a zápasy, obavy o život budoucí. Otec býval mlčelivý, matka si poplakala, v jejím obličejí jevila se zasmušilost. Večer, když děti šly na lože, rodiče radívali se, jak sobě pomoci z nesnází, čeho nechati, co počítí.

Šťastné dětství o tom nedovídá se obyčejně, až nevyhnutelná rána rodině bývá zasazena.

Dcerušky Draských ničeho netušily. Jen to pochopily ty dobré děti, že mají otce rozveseliti, že nesmějí matky zlobiti všelijakým dětinstvím. Často přitulily se starší dvě dívky jedna k pantátovi (tak říkalo se tehdy), druhá k panímámě, a hleděly je rozveseliti. To někdy posilňovalo rodiče, že se pouštěli do práce s obnovenou nadějí; jindy, bylo-li zřejmo, že neudrží svého jmění a závodu, rozrývalo to ubožákům srdce.

Ach, kdyby někoho byli měli, kdo by je byl povzbuzoval anebo jim radil a pomohl!

Byly to věci smutné. Snad začaly tomu přece již ty starší dívky rozuměti a toužily přispěti rodičům svou dětinnou, posud nevyvinutou silou. Jevily to svým chováním a pilností ve škole i doma, učíce a cvičíce se bedlivě ve všech pracích. Tak zakoušely chudinky školy života již záhy. Ale těžká rána teprve je zastihla, když otec jim zemřel. Jeho smrtí byl závod puštěn a domácnost rozprášena. Příbuzní neujali se rodiny a všecka starost připadla na matku.

Anna byla asi osmiletá, když osiřela; sestra Barbora měla věku patnáct let. Obě byly dosti dospělé, aby s matkou poznaly dosah svého neštěstí.

Byl ovšem pláč a nářek. Byly bez otce a takměř — na žebrotě. Viděly stěhovati se blahobyť z příbytku, vše, co měly lepšího, bylo prodáno. Čeledě byla propuštěna. Dcerušky staly se samy služkami. Na štěstí milovaly matku, byly dobrými sestrami, a chovati malou neduživou Madlenku, která dlouho se nenaučila choditi, vždy je těšovalo. Měly dobrou vůli matce ulehčiti. Když sobě zoufala pro ztrátu otcovu, snažily se, seč byly, jí ho nahraditi. Takové bohatství lásky bylo dáno jim a jejich ubohé matce. Paní Draská byla z toho vděčna a vedla dcery tak, že ji nevýslovně milovaly. To byla velká náhrada.

Ovšem, čím více lásky měla matka k dětem, tím více skličovaly ji jejich nedostatky. Čím více ony lnuly k matce, tím více tížilo je její soužení, a přece vyvinulo se z toho utrpení právě vřelé úsilí pomoci sobě vespolek z propasti té bídy.

Ach, co tu bylo slz a vzdechův a zase dobrých a srdečných slov!

„Jen počkejte, panímaminko,“ dcerušky domlouvaly, „všecko vám vynahradíme. Ach, uvidíte, jak se budeme činiti, a někdy budete zase mít tak pěknou kuchyni s mědí a cínem, a kožíšek vám koupíme, i do kostela budete moci choditi každý den, a my vám domácnost obstaráme samy, nikdy nebude vám domů pospíchat k práci . . . .“

„Věřím, věřím vám, děti zlaté,“ maminka odpovídala, „ale zatím máme to těžké. Tak jen se čňte, prosím vás, jak můžete. Musíme doufati, že bude zase dobře. Nebojte se žádné práce, práce musí se báti vás, vytrvejte, začnete-li něco, a nedejte se hned odstrašiti, kdyby vám všecko nešlo po chuti. Vždyť není možná, aby Bůh na nás zapomněl; slýchám často říkati, že Bůh má více nežli rozdal. . . .“

Podobně domlouvala dobrá ovdovělá matka dceruškám a nelenila. Chápala se výživy, kde mohla. Mimo jiné zavedla si chov husí, prodávala je i jejich peří. Co jiného podnikala, není mi známo; bylo to však zajisté něco hospodářského. Tehdáž bylo lze chovati drůbež, prasátka i krávy v městě, zvláště v odlehlých částech.

Dcerušky šly s matkou ruku v ruce; pracovaly s ní a uskrovněovaly se ve všem. Bohužel nebylo neštěstí jejich ještě dospělo konce; neboť matka žalem jsouc sklíčena, namáháním zmořena ulehla dětem těžkou chorobou. Tu viděla se býti bída té rodiny nejvyšší.

Jaké bývaly to chvíle, jaké úzkosti a nesnáze, jaká škola pro ty mladinké dívky! . . .

Nebylo kde co vzíti. Bezpochyby byly prodány poslední zbytky bývalého majetku, a co matka byla podnikala na výživu rodiny, vše vzalo za své. Byly právě na holičkách. Zatím naskytla se služba Barušce, a ubohá dívka

ni matka neváhaly ji přijati. Bylo to přece jakés takés zaopatření.

Ostatně minulo nebezpečí matčiny nemoci a zhývala toliko velká slabost. Zatím posilňovalo matku vědomí, že Baruška bude míti aspoň co jísti, a Baruška zase doufala, že bude moci matce něčím přispěti.

Avšak slabost matčina hrozila býti jí tak záhubnou, ba záhubnější snad než sama nemoc. Hleděla se přemáhati a nemohla. Lékař obával se, aby vyvážnuvši z nemoci té nepodlehla slabosti.

Tak zdálo se chvílemi, jakoby neštěstí té rodiny nemělo konce. Matka přála si jen a hleděla, aby Baruška toho raději nepozorovala a ve službě vytrvala. Veškeré útrapy oné těžké doby nesla malá Naninka sama s klesající matkou.

Z matčina hrdinského příkladu vzala si naučení nepodávati se a vytrvati přese všecko.

Neoitelný strýc.

edy do služby dala se Baruška. Dříve bývala hejčkána i pečlivě chována, nyní bylo jí perně pracovati. Leč byla šťastna, že mohla matce ulehčiti. Tehdy nebyla vnikla ještě v měšťanské třídy nezdravá zpučnost, jež hrubé práce se stydí a štítí.

Práce byla pokládána za čest, práci honosili se lidé a styděli se za zahálku. To ryzí smýšlení vzalo od té doby neblahý obrat, ale kdo ctí zdravý rozum a ryzost povahy, vidí stále v práci pravé šlechtictví, a pokládám se za šťastnou, že mohu v tomto díle stopovati kroky takých pravých šlechtíčen.

To útlé děvče bylo ve službě, a že služba ta nebyla hračkou, dovíme se brzo.

Baruška rozloučila se též s churavou matkou a na domov stále pamatovala. Ale práce uchopila se s veškerou ochotou a touhou, aby tím matce prospěla. Byla právě v domácnosti čiperná i záhy cvičena.

Tehdy ukládala domácnost hospodyním mnohem víc práce než za doby nynější, a hospodyně každá jen jen lítala od bílého rána do noci. Děvčátka přiučila se tomu záhy, a bylo za hanbu pokládáno dáti sobě sloužiti. Ba-

ruška byla tedy zvyklá se přičiňovati, dokud byla ještě v dobrých poměrech, a později měla dokonce příležitosti dost se cvičiti. Byloť obyčejem velmi časně vstávati v městě, jako posud na venkově. Čeládka bývala již dokonce brzo na nohou. I tomu byla Baruška zvyklá; umělať i oheň rozdělati, což bylo tehdy ještě dosti s těžkem na krbu pomocí troudu a měchu. Na štěstí hořely v domech věčné lampičky před obrazy svatých a ty uspořily křesání ocilkou.

Ubohá Baruška vyronila asi mnoho slziček v nové službě. Ale když maminku poprvé přišla navštívit, byla bych si přála viděti všecku tu milou rodinu . . .

Bohužel matka si ještě dlouho poležela, a co byla Baruška vzdálena, vedla o vše péči malá Naninka.

Paní Drská měla sice bohaté příbuzné, kteří byli by jí mohli pomoci v její nesnázi, ale nestalo se tak. Patrně nepřicházel nikdo z nich na ni se podívat, a ona nechtěla jim býti obtížnou, když od ní tak nelaskavě se odvraceli. Byla s dětmi raději o kousku chleba nebo i bez něho, než by byla dovolila, aby k tetičkám a strýčkům dolézaly.

Lékař, který byl laskavě nemocnou matku ošetřoval, z jejího uzdravování se těšil, její slabosti se děsil, nařídil přísně, aby pojídala každého dne dobré sílicí polévky. Šlo mu o to, aby nabyla síly a dětem byla zachována. Sám snad ji vybízel, aby si poslala pro trochu polévky k bratru, kde bývalo jídel hojnost.

Matka odhodlala se k tomu těžce a vyslala tam jednoho dne svou Naninku.

Utlocitné dívce utkvěl ten malý příběh tak hluboce v mysli a působil na ni tak mocně, že o něm ještě ve svém stáří často vypravovala; byl jí nezapomenutelným.

Z toho je také zřejmo, jaké vychování od matky měla, jak byla vedena ke skromnosti, jak ji bylo s těžkem prosbou někoho obtěžovati, něčeho se dožebrať.

Z lásky k matce však musila se odřici té pěkné pýchy skromnosti a jíti prosit — žebat. Ó, nikoliv, což nešla k vlastnímu bratru drahé své matičky, a byla by ona pokládala za žebrotu, kdyby k ní někdy byla sestra přišla prosit za sousto jídla? Ó, nebesa! Srdce jí poskočilo při takové myšlence radostí, kterou pocítila při pouhé domněnce, jakby byla matka její ráda sestře dala, co jen by byla chtěla.

Avšak, bohužel! Nebyl bratr jako bratr, ani sestra jako sestra. To uvažovala již tehdy ta malinká osmiletá modrooká, když nesměle a s úzkostí nesmírnou překročila práh domu, kde strýc bydlil.

Zнала jsem paní Náprstkovou již v jejím velebném stáří, a přece dovedu si ji představit, jakobych ji byla tehdy viděla, tak roztomilou a tklivou, že by ji byl měl ten nelidský pan strýc k srdci přivinout. Vidím ji v duchu v jejím tehdejším svátečním skrovném obleku, v sukýnce krátké a rásnaté, v živůtku těsném na štíhlem tilku, v malinkém kulatém čepečku, jak drží ten hrneček na polévku v šátku zabalený a div nepláče. Kolem číška poletují jí zlaté vlásy, a milá její tvář je všecka zardělá. Ach, neočekávala nic dobrého v domě toho strýce. Bylo jí, jakoby měla vkročiti do nelítostné ciziny jako žebračka. Přece podstoupila tu zkoušku, jejímu citu tak těžkou.

Překročila strýcův práh. Vyšla na schody, ptala se po strýci v kuchyni slabým hlasem. Pak stála před ním, a bylo jí, jakoby stála před soudcem.

Zajímavě projevila svoji skromnou prosbu a zmínila se o matčině nemoci.

Nedostalo se jí upřímného přivítání, ba ni vlídného slova. Zhurta osopil se bohatý muž na chudičkou neter.

Avšak, aby neřekla, že ji odbyl, vytáhl z kapsy groš, hodil jí ho jako žebračce a řekl: „Tak, tu máš, ať si matka koupí polévku v traktéru . . .“

Jak Naninka poděkovala a domů běžela, ani nevěděla. Matka očekávala ji nepokojně, a když jí dceruška vyřídila, jak pochodila, obrátila tvář ke zdi, aby zakryla svoje slzy. Ale dítěti kanuly do srdce. Naninka viděla je dobře, plakala také a pamatovala si, jak to bolelo a jak byly útrapy tím těžší, když necitelnost a pohrdání nejbližších se mísily mezi trní a ostré hroty jejich . . .

Š k o l a.

edověděla jsem se, dostalo-li se přece a od koho silící polévky té ubohé nemocné matce; vyprosila-li ji snad Baruška na svých pánech, anebo byl-li prodán poslední cenný předmět v domácnosti ještě chovaný, či okřívala-li chudinka i bez toho nutného posilnění. Ale jisto jest, že příbuzní nadále o ni se nestarali a že se posléze uzdravila přese všechno trápení a nedostatek.

Jaká byla radost, když matka poprvé opět z lože vstala a po domácnosti se ohlížela! Vše vidělo se tu jiným.

Děti ji tedy měly zachovánu a nebyly docela sirotky. Jakkoli skrovný a chudobný, přece měly domov, a ty dvě menší nebyly ještě nuceny jíti mezi cizí lidi.

Když pak Baruška také zavítala domů a matku zase viděla otáčeti se, bylo asi radosti a plesání té opuštěné rodiny v pravdě velmi dojemné.

Co maminka kde měla, snesla milému hostu, své nejstarší dceři, a pak si všechny postěžovaly, porozprávěly, radily se, jakoby ty dcerušky již byly dospělé. Vždyť matka mimo ně nikoho na světě neměla. S kým měla se tedy raditi, ke komu se uchýliti? Obě děvčata to pochopila, uznala to ta patnáctiletá i ta osmiletá.

Matka zas uznala ze srdce ráda, jak byly obě hodné, jakou jí byly podporou, ta starší pečovala již o sebe, a Naninka byla se osvědčila za nemoci matčiny jako ošetřovatelka i hospodyňka a ještě hlídala Madlenku, jež byla bohužel slabounká a zmrzačelá.

Ale pro Naninku bylo teď na čase něco učinit. Baruška chodila do školy, pokud třídy stačily, což s povděkem uznávala. Naninka byla však nemocí matčinou ze školy vytržena. To přála si matka napravit a chtěla, aby důvtipná Naninka dohonila, co bylo zmeškáno.

V domácnosti snažila se již zase všechno sama si obstarávat vedle výdělku, jež opět hledala. Byloť tedy její jedinou myšlénkou dáti dcerušce aspoň trochu toho školního vzdělání, jakého bylo tehdaž možno v obecné škole dosíci.

Ale bohužel! Velká překážka se tu naskytla. Kde měla vzíti na školní plat? Za oné doby nebývali žáci od školného osvobozováni. Kdo nemohl platiti za děti, musil je nechat vyrůst bez školy, a bylo tenkrát množství lidí, kteří neuměli číst ani psát. Ti počítali

na prstech anebo dělali kolečka i křížky křídou, a ostatní bylo jim pamatovati sobě.

To bylo dvě stě let po narození našeho Komenského, jehož význam a zásluhy o školství u nás každé dítě zná. Komenský objevil lidstvu, jakým způsobem se mají školy řídit, aby svého pravého účelu dosáhly.

Avšak války zaplavovaly veškeré země evropské a školy živořily. Možná, že byly tenkrát v tomtéž stavu jako za mládí Komenského, když jejich opravy podnikal.

Nebylo tedy přístupu do školy pro Naninku leda za plat, který se každou sobotu odváděl, a vdova paní Draská neměla jistoty, žeby jej mohla odváděti. Vždyť neměla posud ani nejnnutnějšího na živobytí pojištěno.

Ach, co ji to stálo starostí! Jest jisto, že byla sama asi cvičena i byla tak svědomitá, že si toho žádala pro děti svoje. Jak byla by mohla zodpovídati, aby její dcera vyrůstala jako strůmek v lese? . . .

Paní Draská měla dva bratry, pak byl tu ještě jeden strýc, nevím, byl-li také bratrem paní Draské, bezdětný a neženatý, po němž by byla měla právo dědit. Kdyby aspoň jeden z těchto byl platil školné za to dítě! Ale jim nepřišlo to ani na mysl, a matka Anina neobtěžovala nikoho z nich nikdy více nějakou prosbou. Bývala-li o tom řeč, vždy to odbyla svým příslovím: Bůh má více nežli rozdál.

Co tedy s Annou? Ubohá dívka hořce plakala, že neměla do školy choditi, a jiné děti smály a divily se jí. Kdo pak slyšel tehdy jakživ, aby se dítě samo do školy dralo? Spíše přišlo je tam buď metlou honiti, nebo cukrovím lákati, a jakmile tam bylo usazeno, zase snažilo se uniknouti.

Rákoska a jiné tvrdé tresty každého odpuzovaly. Učení nebylo dokonce příjemnou zábavou ni poutavým zaměstnáním, jakým od té doby se stalo.

A přece, ejhle! Byly také děti mladinké, útlé, které přes to všecko po učení dychtily a toužily. Jak jinak byli by mohli vyniknouti učenci a spisovatelé dřívějších dob a veškeren vzdělaný svět, který nám poklady svého vědění jako dědictví odkázal, abychom v našich dobách je rozmnožovali.

Z toho vysvítá, jestliže tehdy v poměrech nepřiměřených přece taková láska ku vzdělání ozýváti se mohla u dítěte ubohého, osiřelého, že příští pokolení zajisté tím více si ho vážití dovede . . .

Leč vraťme se k Nanince a k jejím starostem o školu. Cítila v sobě pud se vzdělati, byla sobě vědoma, že je škola přípravou k vážné práci, a po práci rozumné a vydatné toužila vidouc matčiny těžké zápasy nejen o vezdejší chléb syé rodiny, ale též o slušné postavení její, by nikomu obtíží nebyla, aby nesklesla až k žebrotě.

Toho všeho bývají šťastnější děti ušetřeny, takovými myšlenkami netřeba jim se trudit. Jiné děti, ještě nešťastnější rodiny Draských, jimž není dopřáno tak svědomitého vychování a nejsou vštípeny tak pevné mravní zásady od matky, takové děti bohužel — spustnou. A nic na světě není smutnějšího . . .

Ale v životopise paní Náprstkové je možno rozvinouti obraz takového mravního utěšeného vychování při všem neštěstí, ba více ještě působení neštěstí samého.

Rodina Draských byla tedy rozechvěna a znepokojena, zarmoucena i sklíčena po mnoho dní otázkou o Naninčině školní návštěvě. Matka váhala, přemítala, neměla-li by přece učiniti ještě jeden pokus, aby pohnula bohaté příbuzné přispěti na školní plat Naninčin. Ale vždy do-

cházel k závěrku, žeby to bylo marné. Jednou zvolala: „Můj Bože, kdyby pan učitel dovolil, odsloužila bych mu nějak ten školní plat. Jen kdybych věděla, jak a čím, a mohla-li bych se osmělit přijít mu s takovým návrhem.“

To bylo večer. Šly spat. Ale Naninka dlouho ne-usnula, pak dobře spala, zdálo se jí, že chodí do školy s novou čítankou, a probudila se ráno ještě čerstvější než jindy a hodně časně. Vykonala domácí práci, kterou měla uloženu, a pak odešla pro vodu. Nějak dlouho však se nevracela, a matka počínala se diviti. Ale tu již zase byla dívka růžolící s očima planoucíma a objala maminku kolem krku.

„Budu chodit do školy,“ jásala a radostí spolu plakala. „Pan učitel mi to slíbil, máte tam, panímaminko, se mnou přijít, aby věděl, že proti tomu nic nenamítáte!“

„Tys tam, dítě, byla?“ matka divila se. „Co tě napadlo, co jsi řekla, jak jsi za to žádala? A tam nestyděla, nebála jsi se jít jako onehdy k panu strýci pro trochu polévky?“

„Nic jsem se nebála, panímaminko. Vyřídila jsem pěkné poručení od vás a prosbu, abych zase mohla chodit do školy, školní plat že chcete odsloužit. Ale já, pravila jsem panu učiteli, já že to myslím jinak a že jsem hotova sama si odsloužit školní plat a všechno učinit a vykonati, cokoli by mi pan učitel pracovati přikázal“ . . .

„To jsi řekla? Dítě, dítě, kdes vzala tolik smělosti, já sama byla bych se toho bála. A on tě vyslechl a neukázal ti dvěře?“

„Vyslechl, panímaminko, a vřídne se usmíval a řekl: „Tak dobře, uvidíme, dovedeš-li to. Chceš-li můžeš tedy každou sobotu umývat ve škole a v siní podlahu, lavice

a stoly a za čas také okna: Přijmu to, chceš-li, místo školního platu.““

„Políbila jsem mu za to ruku a řekla jsem, tohle že nebude dosti, že mu ráda krom toho také ještě posloužím. On kynul rukou a žádal jen, abyste tam přišla vy.“

Matka sepjala ruce a pravila: „Ty, dítě, máš od Boha dar. Tak hleď si ho jen zachovati v srdci čistém a zasluhovati ho srdcem čistým.“

Ta slova dobré matičky byla Anince mocným povzbuzením; pamatovala si je až do poslední chvíle života a v dobách těžkých nabývala z nich odvahy.

Školní plat.

ilně tedy do školy! Když Anna po ránu se tam chystala, zdálo se jí, že slunce krásněji svítí a celý svět že jest krásnější. Jí bylo, jakoby se ubírala na nějakou slavnost. Byla čistě ustrojena, umyla se zvláštní péčí a uhladila si vlásky co nejpěkněji. Cítila se všecka povznešena, že se měla ještě něčemu přiučiti a že nebyla odsouzena setrvati ve své nevědomosti, tak docela jen zaujata prací nejhrubší.

Všecko měla v pořádku. Maminka jí koupila knihy, a měla hezkou kabelku ještě po sestře. Měla péro, kalamaříček, tabulku, sešity. Ty věci jsou jakési klíče, abych tak řekla, k duševnímu světu, k vymoženostem ducha lidského. Již mluvou člověk se liší od živočichů, natož písmem, tou mluvou trvalou, nad obyčejnou mluvu opět povznešenou. Tu stává se člověk věru dvakráte člověkem, přijme-li také mluvu písma, stane-li se schopným vybírat z knih naučení lidí vzácných, použití písma k potřebám praktickým anebo ku poznamenání svých příhod, myšlének, věcí pamětihodných.

Tak ovšem neuvažovala Naninka, ale cítila, jak velká to věc, které jí bylo dopřáno a již si vydobyla.

Ta dívka přijala rodinné neštěstí, jímžto stížena byla, za svého vychovatele a mistra i učila se od toho přísného, pochmurného tyрана.

To bylo jí dáno, a dobře matka její to nazývala darem od Boha. Kdo pak pozoruje dále lidi a osudy, vídá, jak jevívá se tu dvojí směr, jak lidé někteří neštěstím se učí vytrvalosti, jiní, jak se od něho dávají sklíčiti a jemu podléhají.

Při té první chůzi své do školy Naninka neznamenala žádného neštěstí. Naopak, vše zdálo se jí vyjasněno, a takového jasného ducha i otevřeného srdce přinesla do školy.

Soudím, že zajisté náležela mezi nejlepší žáčky páně učitelovy. Že byla pilná, je rovněž jisto. Snad byla také někdy kárána, peskována, vše nešlo jí snadno. Jak bylo by mohlo býti jinak? Přemáhala to statečně, jako mnoho jiného, ba statečněji ještě, když se viděla býti tak šťastnou, že mohla do školy choditi.

A jak se to běželo domů k milované panímamince, k dobré Madlence. Ihned měla zase doma plné ruce díla, aby matce byla nápomocna. Ale večer byl pak její. Tu pracovala úkoly a opakovala i četla si. Matka jí to dovolila a měla z ní radost, ráda slyšela ji nahlas se učit a opakovala v duchu ty věci s ní.

To bývaly klidné a utěšené chvíle při všem lopotení. Jen když maminka byla zdráva, tu bylo zase půl štěstí. Naninka byla z toho velmi vděčná. Nastala sobota, velký den pro Naninku. I na to se těšila. Nebála se, že by nezastala práce, kterou se odsloužití slíbila panu učiteli.

Osmiletá dívčina, vizte ji! Drhne a drhne tu zašlapanou, zablácenou školní světnici a sítí cihlami dlážděnou. Tak mladinká! Kdybych povídku vypravovala, netroufala bych si to vymysleti. Avšak tohle je čistá pravda, nelze o tom pochybovati. Kde jen nabralo to dítě síly na takovou těžkou práci, při nížto mnohdy dospělá vzdychá?

Nanince sloužilo to jen ku zdraví. Přiběhla domů všecka jsouc šťastna, že to dokázala; a tak pracovala po dva roky a sama si platila školní svůj plat.

Povznášelo ji to, a její mladá hlavinka bývala plna obrazů o budoucnosti při tom drhnutí. Tu snila, jak se bude činiti ještě více, až bude velká, aby sobě zase vydobyla útulné domácnosti, pevného postavení, jako její rodiče dříve mívali. Myslíla si, jak by pak maminka její zas měla lepší časy, a dále, dále nesly se její myšlénky a sny, a zobrazovala si, jak by jiným chudým pomáhala . . .

Byly to pro ni krásné časy, pokud do školy chodila. Ovšem byly ztrpčeny matčíným namáháním a nezdarem. Ale matka jí toho neprojevovala a snášela trpělivě svůj osud, a tak byl domov Naninčin milý, příjemný. Matka těšila se z ní, doufala v její budoucnost. Návštěvy Baruščiny bývaly jakousi slavností, a plakala-li matka, dcery ji těšily. A nějaké to přece bylo; přece to ta ubohá matka nějak provinula.

Tak chodila Naninka do školy do desíti let. • Byla u konce. Vyšších tříd již nebylo. Děvče desítileté dávalo se již na službu, bylo-li z rodiny nemajetné. Tedy s Bohem, školo! S Bohem, dobo dětství! S Bohem, sladký domove, útulku ve sladkém náručí mateřském! Desítiletá teprv, a již jest po dětství! Již uzavřena škola, kde nabývala vědomostí. Škola života tvrdá, po-

chmurná otevírá se před ní. V té má již osvědčiti, co umí, a učiti se bez návodu, jen jak co obhlédne, má pykati každé chyby a míti rozum již jako dospělá.

Před touto školou mocně bušilo a třepetalo se Nanince mladinké dětinské srdce.

Leč nedala toho znáti, ba těšila se, že si již bude peníze vydělávati. Měla službu vyhlídnutou, a to u příbuzných. Tomu nebyla by měla ani říkati služba. Vždyť přišla ke svým jako v druhý domov.

Bohužel bylo to horší, než mezi cizími lidmi.

Přišla totiž k strýci, ke druhému bratru své matky.

Patrně přiblížili se nyní již zase tito příbuzní k ubohé vdově. Vidouce, že od nich ničeho si nežádá a bez jejich podpory dcerušku do školy posílá, že si od nikoho nedluží, nabývali k ní opět důvěry.

Příležitostně nabídl se pak onen druhý bratr, že si vezme Naninku k sobě, a čiperné dívce bylo rozloučiti se s matkou nade vše milovanou. Tehdy bylo asi mnoho slz prolito.

Nuže! Nebylo pomoci. Tedy zmužile, trpělivě, malinká hrdinko! . . .

První perná služba.

aždý začátek je těžký, říkává se, tím těžší bývá sloužiti. Naninka vstoupila do služby k panu strýci a k paní tetince. Neměli s ní soucitu, neprojevili jí nejmenší přízně. Paní teta byla lakoma, příkrá, mrzuta a myslila snad, kdo ví jakou milost prokázala chudé švagrové, že vzala její dcerušku k sobě do domu.

Však matka Naninku asi z těžka tam propouštěla, a bylo jí zajisté ještě více úzko než dítěti. Kdyby jen trochu byla mohla, byla by si děvčátko u sebe podržela. Avšak nevydělávala bezpochyby dosti na to, bývala stále v nouzi, a pomyslíla si, že by tím dceruška ještě více utrpěla než mezi cizími lidmi, kteří ji musili přece jen jakž takž za její práci odměniti.

Doma nevedlo to k ničemu, a Naninka nebyla by se mohla také ničemu přiučiti. Nebyloť pro ni ani práce dosti. Nebyla by měla v tom živoření pražádné budouc-

nosti, a kdyby nebylo bývalo Madlenky, možná žeby se byla dala paní Draská sama také do služby.

Všecko Naninka uznala a přinesla do služby nejlepší vůli.

Lůžko bylo jí u paní tety vykázano v podkrovní komůrce, úzké a studené, právě pod střechou, a to děravou.

Z počátku líbilo se skromné dívce v té komůrce, protože ji měla pro sebe. Dívala se vikýřem na střechy sousední, na holuby a vrabce, jež kolem lítaly, a chvilka klidu, než se ráno ustrojila, bývala jí svátkem.

Avšak jedné noci přšlo silně a v komůrce vše bylo promočeno. Na štěstí profoukal to vítr zase příštího dne. Před větrem zalézala celá pod peřinu. Netroufala si stěžovati strýci nebo tetě. Bylať od nich zakřiknuta a bála se, žeby jí vyčítali choulostivost. Ucpávala tedy sama, jak mohla, díry ve střeše čímkoli. To pomáhalo ovšem jen dosti málo. Dobře, že měla zdravý dobrý spánek, avšak divem bylo, že neutržila nějaké nebezpečné nemoci. Neboť sněhu napadalo jí často na peřinu a podušku. Ve mrazech pak zamrzávala Nanince peřina kolem úst, když v ní se zadýchala.

U maminky bylo jí přece jen mnohem lépe. Třebas v zimě také vždy nemohla topiti, tak že pro zimu přišlo někdy vléztí do postele, přece bylo pak v peřinách aspoň teploučko jako v hnízdečku. A mimo to mohla promluvit na maminku a na sestru i slyšela jejich milé blasy a věděla, že jest na blízku těch, které na světě nejvíce milovala.

Ale v té komůrce pod střechou často celou noc se nezabrála, a podařilo-li se to přece její mladinké zdravé krvi a proudilo-li jí v žilách přece jakési teplo, aj, již tu bylo ráno — a běda jí, kdyby byla zaspala.

V té kruté zimě musila z postýlky na ledovou dlažbu studené komůrky. Drkotajíc zuby a celým tělem hodila na sebe svůj oblek. Byl ovšem velmi špatný. Popisovávala jej určitě. Jaký měla kabátek, nevím, ale sukýnku měla z konopné látky tak ostré a hrubé, že jí ošlehávala nožky do krve, musila-li hodně rychle sem a tam běhati. Patrně neměla její ubohá maminka nejmenšího, aby si ji do té služby vybavila, a paní teta neuznala za dobré nějakou teplou, třebaš obnošenou sukni ji darovati. Že konopná látka Nanince tepla nepřidala, může každý posouditi, kdo si jí kdy povšiml na pytlích anebo plachtách. Co to dítě zkusilo zimy ve dne i v noci! Trochu jen se zahřívala prací a běháním, při čemžto jí její sukně tak překážela, jakoby byla pouta nosila.

Jeť věru neuvěřitelné, co některé dítě zkusí. Strava jí zajisté nebyla náhradou za bídný oblek a špatné lože. Dostávalať k obědu spodní polévku, to jest holou vodu, nalitou na maso, když se přecedila první polévka, v nížto maso se vařilo. Hrách mívala lojem maštěný, což by stálo za pokus, aby toho nějaký mlsný jazyček ze zvědavosti ochutnal. Co mívala krom hrachu, neslyšela jsem. Ale zvláštní pochoutky to zajisté nebyly. Ale jen kdyby bylo bývalo chleba do sytosti; neboť chlebiček sebe černější bývá vždy pochoutkou, ať je třebaš tvrdý, může se trochu zmočiti. Ale že nedávala paní teta své malé služce chleba na ukojení hladu, dosvědčuje již nejvyšší stupeň lakotnosti. Na tom zakládá si každá hospodyně, že dá svým lidem chleba, co snědí.

Takové to tedy bylo. V té konopné sukni běhávala Naninka každé poledne z Poříčí až na Malou Stranu s obědem, jež nosila krámské do moučného skladu.

To bylo Naninčino utrpení. Ale nevyrovnalo se ještě jejímu trápení při práci.

Že desíletá dívka všecko neuměla, všemu nerozuměla, čeho od ní se žádalo ve velké a důkladné domácnosti, tomu nikdo diviti se nemůže. Že uměla drhnouti jako dospělá, dokázala ve škole. Uměla zajisté uvařit polévku z vody a brambory, snad i nějakou kaši, možná že i hrách, čočku, snad i knedlíky. Vždyť vedla sama matčinu domácnost již osmiletá a pak pomáhala doma ve všem a stále.

Ale paní teta vedla vše docela jinak, než maminka v chudícké domácnosti. Naninka popadla tedy mnohou věc docela naopak. Ach, tu bývalo zle a zle. Po druhé optala se, jak se to a ono dělá, nebyla-li si jista, že to provede dle tetiny vůle.

„Co se ptáš?“ dostala v odpověď. „Když jsi se dala do služby, máš uměti dělat.“

Tak byla odbyta a nucena pak učiniti pokus na zdařbůh, bude-li to dobře tak čili nic, a potom vyčkati teprve z domluvy a vády poučení, jaké to mělo býti.

Jsouc bystrého ducha pamatovala si to Naninka pro vždy a u jiné věci domyslíla se pak již dle podobného pokusu, jaké to má býti. Nečekala tedy nikdy, až se jí něco teprve do ruky strčilo a Bůh ví jak dlouho ukazovalo, ale učila se mysliti a uhodnouti mnohou věc. Když se to pak dařilo, bylo vítězství a všecka zásluha její. Nuže! Něco bylo přece na tom tvrdém vychování. Či ne? Ovšem, šlo o zdraví, o život její, a nebylo by také divu bývalo, kdyby v tom byla otupěla.

Ale ona zvítězila, a když pak se jí něco dařilo, vyjasnil se její pěkný obličej a byla tu již zase po dlouhém stesku ta roztomilá veselá Naninka, které každý se obdivoval.

V čem jí u strýce a tety ubližovali, to nahrazovala jí zajisté maminka, když ji navštěvovala, a dobrá dívka

těšivala se vždy jíti k ní také proto, že dostávala od ní veliký krajíc chleba, kterým se mohla nasytiti.

Dlouho bylo jí trápení se v té těžké a nevyhřívající konopné sukni. Ale když si pořídila novou sukýnku, byla šťastna jako málokdo.

„To jsem si vydělala vlastní prací, svým přičiněním,“ pravila si, a chutě pustila se pak opět do každého díla, které jí bylo uloženo, i jevila potěšení a vděčnost ze všeho, co si byla získala, nebo čeho jí bylo z lásky poskytnuto.

To vše pamatovala si Naninka až do svého stáří, když byla bohatou paní, a slastí bývalo jí pak ošatiti a pokrmem obdařiti nuzného.

Ty kruté zkoušky první služby své přežila i vydržela. Neutekla ze služby domů k mamince a nepomýšlela na žádnou změnu.

Teprv úmrtí strýcovo ukončilo tento oddíl jejího žití.

Druhá služba ještě těžší.

strýc, u kterého Naninka sloužila, zemřel.

Jak se stalo, že si jí nyní žádal za služebnou onen lakotný strýc, který jí ondy byl odepřel několik lžiček polévky pro nemocnou matku, není nám povědomo, víme jen, že to učinil.

Patrně přiblížil se i on opět své sestře po čase, když se neobával, že naň bude dolézati, a ona chudšas již nepamatovala na dřívější nelaskavost.

Co měla dělati? Projevovala vděčnost za všechno.

Ostatně byl strýc zajisté přesvědčen, že to mladinké děvče něco zastane, vídal ji u bratra, jak se činila, a věděl, že by jí nebyli vytrpěli, kdyby si ten kousek chleba, co snědla, nevydělala. Dojista nemohl si nebožtík strýc, pokud žil, na ni stěžovati, ani jeho manželka; snad chválili ji dokonce, když toho neslyšela, aby ji tím neučinili domýšlivou.

Krátce, Naninka nastoupila druhou službu u strýce, jehož tvrdé chování zasadilo jejímu srdci ránu v době,

kdy rodině nejlhůře se vedlo. Jak jí tu asi bylo, když opět překročila nehostinný práh, za nímžto byla tak nelidsky přivítána, odkud byla tehdy spěchala jako žebračka? Radostný nemohl býti její pocit.

Avšak byla nyní již starší, rozumnější, otužilejší a práce se nebála. Vstoupila tam tedy již s jakýmsi sebevědomím jako dospělá osůbka.

Byl večer, když tam zavítala se svým kufříčkem. Ale jaké bylo její podivení, když setkala se s oběma bývalými služkami, které ze služby odcházely. Myslílať, že jedna snad v domě zůstane. Když nezůstala, ohlížela se Naninka, brzo-li přijde druhá nová, jež bude její družkou. To zpozorovala jedna služka odstupující a škodolibě jí pošeptala: „Budete se míti nač těšit, Naninko, zůstanete tady za nás obě.“

Jiná dívka byla by se toho asi zalekla a snad i utekla. Uměla-li pracovati, proč by se bála, že nedostane jiné služby?

Ale to nesrovnávalo se s Aninou spolehlivou povahou, ba ani jí to nepřípadlo. Neřekla ni slova a hleděla si hned díla.

Měla své lůžko také v nějakém bídném kumbálku, ale bylo na něm vše čisté jako květ, a poznala ve všem pořádek, jaký se jí zamlouval tak, že se ho pak držela po všechen život a vždy v modlitbách na tuto paní tetu pamatovala, jakkoli byla ještě přísnější než její švagrová. Příčinou Aniny vděčnosti byla spravedlnost a uznalost této tety a rozumný návod, jaký jí dāti dovedla.

Bezpochyby měla paní teta časně ráno v závodě co dělati, nebo domácnosti ujímal se po ránu pan strýc sám; sám budíval Annu: „Anno, vstávej!“ volávaje.

V kolik hodin to bývalo, Bůh sám ví. Ale jisto jest, že na ní žádal, aby měla do sedmi hodin všechno

všudy zameteno, aby měla prasátka i slepice nakrmeny, aby z trhu byla doma, kde na oběd nakupovala, a postavit na stůl snídání.

Na to všechno měla stačiti samojediná. Dříve zastávaly to dvě služky. Jak si to jen myslil ten pan strýc? . . .

Jiné malomyslnější děvče bylo by se dalo do pláče, a nějaká smělejší dívka byla by se mu snad vysmála. Sama paní teta nevěřila asi, že se to provede, a nepletla se manželů do toho. Naninka se o to však pokusila. Nejdříve odbyla si čuníky a drůbež, udělala oheň, a než se rozhořel, přiběhla z trhu. Postavila na snídání a dohlížeje na krb metla. Do sedmi hodin měla vše, jak si strýc přál, a paní teta upřímně se jí podivila.

Tomu Naninka nebyla zvyklá z předešlé služby a měla z toho takovou radost, že by byla — jak říkávame — do ohně skočila, aby svou ochotu nadále projevila.

Ovšem neměla Anna paní tetu prvním osvědčením své obratnosti získanu. Zmýlila se velmi, domnívala-li se, že má již vyhráno po první té pochvale.

Nikoli, poznala tu teprv nejpernější školu u hospodyně pořádné až do krajnosti, do všech podrobností.

Nebylať jí prominuta dosti malá nedbalost ani jakékoli opominutí. Nikde nesmělo zbývati zrnka prachu, vše musilo býti stále uklizeno jako ve svátek. Kuchyně byla jako jediné zrcadlo. Takový lesk musilo míti měděné, cínové a mosazné nádobí v ní rozvěšené. Příprava jídel sebe jednodušších musila býti tak pečlivě vykonána jako při velké tabuli, a prádlo stkvělo se jako květ. Tehdy dalo prádlo mnoho práce. Nosilyť se fěrtoušky sněhobílé s vyšíváním, velké bílé límce kolem krku a čepečky; pá-

nové měli pěkně vyšívané náprsenky, bílé šátky na krk, manšety s krajkami. Paní a služka nosily vesměs jen prací šaty, a paní teta netrpěla nikde poskvrny.

S tímto pořádkem a čistotou proháněla Naninku ještě více než paní teta již ovdovělá.

Ale Anna konala to vše s chutí. Cítilať sama týž pud pořádku v sobě a těšilo ji to tedy tak, že si získala brzo úplnou tetinu spokojenost.

Jí líbilo se to všecko a vzpomínala opět s touhou na bývalou zcela podobnou domácnost svých rodičův, ve které byla trávila své šťastné dětství a které později bolestně želela.

Brala si tuto tetu ve všem za vzor a vše dělala po ní. Držela se téhož vzoru později ve vlastní domácnosti. Teta byla šetrná. Nic nesmělo se zmařiti, všeho se použilo. Avšak v té šetrnosti jevila vždy rozum. Byla moudrá, měla úsudek a v ničem šetrnost nepřepínala. Za to na nic nezapomínala, každou škodu předvídala a dovedla zameziti. I v tom jí rozuměla a podporovala ji její vděčná neť. Byla věrná, spolehlivá, a domácnost prospívala patrně, co byla Anna v domě.

Strýc měl tedy dobře, že pustil dvě služby, aby jedinou Annu podržel. Nemýlil se v ní, naopak ještě předčila jeho očekávání. To bylo mu vhod. Mnul si ruce, že mu jmění přibývalo, a přál si míti ještě víc a více.

Na to dávno asi zapomněl, jak malou Naninku poslal s grošem domů, když za trochu polévky pro matku žádala, a hleděl z její síly a schopnosti hodně vytěžiti k svému prospěchu.

Byl stále spornivějším, stával se již směšným lakomcem. Každý ohnutý hřebík schoval, nade všemi věcmi bděl, aby nikde nic neušlo. Než dovolil něco nového

poříditi, vždy bylo o to dlouho vyjednávati, žádal, aby každá věc věčně trvala. Nejvíce se zlobil, že mu nechtěla paní punčoch zašívati, jak on myslil, že je připlétala, jestliže byly značně děravé. Niti a bavlna byly tak drahé a vlna ještě dražší! Jaké bylo by to bývalo ne-hospodářství! Proto zvykl sobě sám své punčochy zašívati a činil to nitmi tak navoskovanými, že se podobaly dratvi. Zašíval pak díru vedle díry, až punčochy vypadaly jako sdrátované. Tím byl pak velmi spokojen a šťasten, že zas něco uhospodařil.

Při jeho nelaskavosti je pravdě podobno, že asi často Anně vyčítal, že její rodiče o jmění přišli, že vytýkal chyby všelijaké, které po jeho mínění to zavinily, a že jim vyčítal snad štědrost a malou spořivost.

Anně zdálo se snad, že strýc v ledačems pravdu má, a učila-li se od paní tety pořádku, přijala také něco od strýčka, a to neslýchanou jeho spořivost. Tou zkracovala však jen sebe, nikdy jiného; jinak nenáviděla strýcovu lakotu, držíc se pevně mnohem šlechetnějšího příkladu tetina.

Když viděla, kterak sama pomáhá přispívati k rostoucímu blahobytu ve strýcově domě, vzpomínala, jak škoda bylo, že nebyla již dospělá za úpadku jmění rodičův, a přemýšlela o tom, nebylo-li by se dalo zachrániti. Ale vše bylo to tam, jako pohlceno. Což to bylo krásných věcí, jaká to byla domácnost. . . .

Co dělali? Již nedalo se to přivolat. Matka zápasila s nouzí neustále, měla samé nehody a neštěstí, jakoby osud proti ní byl válku vedl a ona jen jen se držela, aby aspoň nikomu nebyla obtíží.

Co dětem svým mohla dávatí, dávala — ušlechtilý směr jejich povah, moudrost a vytrvalost v nesnázích, dávala jim příklad, za který ji nevýslovně milovaly.

Kdykoli Anna přicházela v domov svůj nyníjší z návštěvy u matky, počítávala svůj malý majetek, přehlížela své šatstvo a viděla, že jí tak trošinku přibývalo.

„Snad se přece někdy zachytíme,“ myslívala si potom a zvolna budovala základ své budoucí povahy v tom útlém věku svém, kdy mladý člověk bývá na rozcestí a kdy se rozhoduje, bude-li své rodině a svému okolí neb i lidstvu veškerému požehnáním, anebo stane-li se netečným, zbytečným, či dokonce i škodným členem společnosti lidské.

Aninčin duševní vývin pobádán byl rozumem, aby všem povinnostem svým řádně se věnovala, i těšila se z každé práce, která se jí zdařila. Přání, státi se šťastnou, bylo jí zpružinou, jež dávala podnět k vývinu jejích schopností a tak vedla ji k pravému účelu.

První úspory.

iž dospěla Anna čtrnáctého roku. Byla paní tetě oddána, ve všem spolehliva, pilna, byla dobrou počtářkou, uměla i pérem vládnouti, a zvláštním darem jejím bylo vlídné zacházení s lidmi, začož dostávalo se jí zvláštní obliby.

To rozhodlo, že jí strýc a teta svěřili vedení moučného obchodu ve skladě, který měli na Malé Straně. Svěřili jí tu vše s plnou důvěrou a nezklamali se.

Rovněž nezklamali se v tom, že její vlídné chování zákazníky udržovalo i lákalo. Byloť potěšením u ní kupovati, když tak ochotně posloužila, rychle zákazníky odbývala a dodávajíc nikdy se nemýlila. Ta její vlídnost náležela k vlastnostem, kteréž matka její nazývala darem od Boha. Bylo jí to tak dáno. Ostatně mohla býti vlídná k jiným, když měla příčinu býti spokojenou sama s sebou a věděla, jak strýc a teta se jí obdivují a jí chválí, jak se z ní těší matka a sestry s ní ve všem se snášejí. To činilo ji klidnou, veselou, a byla by přála každému, aby byl tak spokojeným jako ona.

A krom toho nezapomínala nikdy, jak nevlídnost a nelaskavost bolí. Zakusila toho u veliké míře a za

všechnen svět nebyla by chtěla někomu podobné rány zasaditi. Naopak měla tak vděčné srdce za každý milý a vlídný pohled lidí jiných, že se to pojilo také k pohnutkám jejího chování, každému nezapomenutelného, kdo ji poznal ať v starém věku jejím anebo kdykoli dříve. Těšilo ji tedy býti vlídnou, mělať vzácné poklady přízně ve svém srdci. Tak mladinká ani sama sebe ještě neznala, ale z očí, z milého úsměvu jí to zářilo a získalo jí přízeň lidí.

Přísný, tvrdý byl až po tu chvíli osud k ní. Aj, což, snesla již mnoho a byla sama k sobě rovněž tvrdá, rovněž přísná. Bývala nyní po celý den v moučném skladě, a oběd jí nosívali z Poříčí až tam. To bylo mnoho běhání na služku, která ji teď v domácnosti vystřídala; pokrm býval často i vystydlý a služce meškati dlouho mimo dům. Tedy Aninka vyžádala si na paní tetě místo oběda peníze, za které by si v hostinci něco obstarala. Dostávala dva groše šajnů za oběd. To jsou nyní asi čtyři krejcare. Ovšem bylo tehdy vše mnohem lacinější než za našich dob. Přes to bylo to však velmi skrovné.

A hle, z těch dvou grošův a co služby dostala, šetrila a ukládala.

Když později vládla velkým jméním, vzpomínala nesmírně ráda těch prvních uhospodařených peněz a jak ty ji těšily, jak se cítila šťastnou ve své chudobě, s níž tak vytrvale zápasila. Věděla ještě, kterak to pokládala za jakýsi div, že něco má, byť sebe méně, a byla z toho vděčna jako za dar. Viděla, jak těžko to pořádě šlo její matce, a proto nezhrdla ni později, když vydobyla sobě bohatství. Zůstala skromná i shovívavá, věděla, že každému není dáno, ni dopřáno vytrhnouti se z pout a z kletby chudoby, a tu bývalo tak krásné, říkala-li

dávající chudým: „Tu máte! Bývala jsem také chuda a našla jsem také dobré lidi.“

Šperků, tretek, parády nepotřebovala; po vycházkách netoužila. Její potěšení bylo jinde. Vězelof v tom krámě, kde se točila mezi moukou, krupicí a kroupami a vážila i měřila. Vězelof v jejím vědomí a myšlénkách, v jejích plánech o budoucnosti a — proč bychom to zamlčely — vězelo také v její pokladničce. Jen že neviselo její srdce na tom kovu peněz, ale na skrovném základu vlastní práce, z níž vybudovala později chrám lásky k bližnímu.

Ledové srdce.

Jako voda ubíhal den po dni. Anna potkávala tehdáž na svých chůzích ze mlýna na Poříčí do skladu na Malé Straně často onoho strýce bezdětného, na jehož jmění po smrti jeho měly Draských děti největší právo.

Zdvořilá, uctívá, jaká byla, jak ji k tomu matka vedla, přešla při prvním tom setkání cestu a pozdravivši jej políbila mu ruku, jak toho přísně žádal tehdejší mrav.

Strýc se zastavil a podíval se na ni s největším podivením. Tázał se jí, čím jest, a nebylo snad divu, že jí neznal, rostla i vyvínovala se, a uběhl zajisté některý čas, co jí neviděl. Když mu byla před tím uvedena, nevšiml si jí snad mnoho. Možná, že to bylo o pohřbu strýcově, a dále, zdá se, že nebyl ve velkém spojení s příbuzenstvem. Anna uklonila se mu tedy, když se mu představila na ulici, a spěchala potom dále.

Avšak za některý čas opět se potkali, a neť pokládala za svou povinnost opět k němu spěchatí a políbiti mu ruku.

Leč on divil se jí právě tak jako při prvním setkání, i příště se to opakovalo. Bylo to posléze až směšné, neboť tak špatnou paměť přece jen nemohl mít.

Patrně nechťel seznámiti se s ní více, nebo ji tak zvláštním způsobem škádlil. Vedl si tak, že Anna ho pak již nezastavovala, a že dělal, jakoby jí neviděl mezi mimojdoucími, také přestala jej pozdravovati.

Ale bolelo ji to. Jaké pohrdání jevílo se v tom způsobu chování. Čím zasloužila si toho? Jak divné bylo to její přibuzenstvo! Jaká přikrost, nevlídnost, tvrdost jevíla se na všech.

Anna bývala velmi znepokojena za setkávání se s tímto podivínským strýcem a, když se jí objasnilo, že to vše zavinila chudoba matčina a její neštěstí, nevěděla, co si pomyslit o takových povahách.

Byli to lidé, kteří neměli lásky k bližnímu, ni soucitu, ni přízně.

Hrůza ji z toho obcházela. Ale bohudíky všickni lidé nebyli takoví, a tu cítila vděčnost až vášnivou za laskavé slovo či pouhý dobrý pohled lidí jiných. A sama raději by nebyla chtěla žiti než podobati se lidem ledového srdce.

Jsou lidé, kteří touží se pomstiti za nelaskavé nakládání jiných, a není-li možná pomstiti se těm, kdo měli se k nim nevlídně, mstívají se aspoň jiným, jakkoli to smyslu nemá. Než přece mají jakési zadostučinění v tom, mohou-li ve změněných poměrech na vzájem býti nadutými a nechati trpěti ubožáky osudem sklíčené.

Anna obeplula toto úskalí za pomoci kompasu, kterým byl její jasný duch a vřelé srdce.

Ach, jak se těšila, když se domohla zámožnosti, mohla-li býti k chudobnějším taková, jak sobě přávala, aby lidé byli k ní. To byla sladká pomsta . . .

Ubohý strýc! Byl hoden politování ve své zpupnosti, protože se oloupil o lásku nejvděčnějšího na světě srdce. Kdyby jen byl Anně řekl: „Jak pak se máš? Jak vede se tvé panímamince? A jak tobě ve službě u strýce?“ Byla by se již srdečně těšila.

A kdyby jí byl řekl, že je hodné děvčátko, že se z ní těší, a matku že dává pozdravovati, byla by celý den myslila na těch několik dobrých slov; neboť malokdo uhodne, jak bývá nešťastnému teskno, a jak posiluje ho vřidnost, nelze ani vysloviti.

Strýc vyhýbal se takovému oslovení strachem, aby mu nepřišlo sáhnouti do kapsy při tom a obdarovati nějakou maličkostí mladou neť, anebo aby říci nemusil, potřebuje-li matka něčeho, ať ke mně se obrátí. Ach, to by mu bylo ublížilo! Možná, žeby pak byl musil činiti více, kdyby jednou byl začal. Ale on nechtěl a nechtěl. Na sto zámeků zavřel raději srdce před tou chudobou.

Za to otevřela Anna srdce své chudým všem. Otevřela jim srdce i dlaně a znala se ke každému, kdokoli hledal u ní pomoci, rady anebo jen dobrého slova.

Ubohý strýc! Jak mohl býti šťasten, jak byla by mu splácela vděčná dívka stokrát za všecko.

Ale o tom neměl snad ani tušení. Jeho zkušenosti byly asi takové, že lidé za dobrodiní zlým se odměňují, a myslil, že by také tato neter nečinila jinak.

Možná, že byl velmi rád, že takhle vyvázl z domnělých osidel, které viděl nastraženy ve zdvořilém pozdravu Anině.

Dokud byl živ, také se asi nedověděl, co v té malé modrooké Anně vězelo, čím později se stala.

Nevím o něm ničeho dále, nevím, kdy a jak zemřel. Znám mi jen, že jest na světě mnoho lidí podobných, kteří jdou životem a na té cestě zašlapávají, co by je

bylo mohlo oblažiti, kdyby se byli laskavě kolem sebe rozhlíželi. Pak říkávají, že nestojí život za nic, že svět je šeredný, a tráví čas svůj jako mrzouti. Nemohu jinak než jich politovati.

Anna přemohla však brzo tyto nemilé dojmy. Žila tehďáž spokojeně. Šetřila a spořila stále, činila se a pracovala, docházela k mamince, kde se scházela se sestrou, a v tomto přísném pořádku rozkvétala jako růže a těšila se ze svého mládí, z jarní doby žití svého mnohem více než mnohá mladá dáma spěchající ze zábavy do zábavy, oblékající se po celý den do jiných a jiných šatův.

Taková byla její mladost, tak ubíhal té mladosti její rok po roce.

Zasnoubení.

iž minulo Anně devatenáct let. Pět roků již bylo tomu, co strýcovi a tetě vedla obchod s moukou, při čemž jejich jmění vzrůstalo. Její mamince vedlo se vždy stejně. Živila, uživila se s Madlenkou, ale dosti těžce. Nicméně nepřijímala od svých starších dcerušek žádných podpor a přidržovala je, aby si střádaly a pamatovaly na svou budoucnost. Stále byla jim dobrou rádkyní a nejlepší na světě přítelkyní. Nemělyť krom ní jiných důvěrníc.

Jestliže přicházely k ní návštěvou, dala jim vždy něco k jídlu, aby je uctila, a byť to byl třeba kus suchého chleba. A jim chutnal tak, že se jim zdálo, jakoby nikde takového chleba neměli.

Zatím se byla provdala Baruška za pana Serafina a měla dosti těžký začátek v živnosti, kterou s manželem si najali.

Jednoho dne vyznala se též Anna své mamince, že někdo o ni se uchází. Byl to budoucí manžel její — Jan Novák.

Matce nastala tím starost, je-li to hodný člověk, a přála si s ním se seznámiti. Netrvalo dlouho, a měla k němu plnou důvěru jako její dceruška. A tak došlo k tomu, že ten pan Novák řekl panímamince o ruku Aninčinu. Měl zamluvený nájem tak zvaného traktéru, to jest hostince „u zlatého hada“ na Malé Straně na Maltézském náměstí. Tam chtěl se svou nastávající ženouškou se živiti.

Matka dala se do hořkého pláče i pravila: „Dám vám, děti, ze srdce své požehnání, ale bohužel, ach, bohužel, krom toho nemohu vám dátí ničeho.“

Byla tím tak dojata, cítila své neštěstí znova tak trpce, že dcera i její ženich usilovali, aby ukonejšili ubohou trpitelku, která sobě připomínala, jak stkvěle sama byla vybavena z otcovského domu. Proto tím více ji trápilo, že ničeho nemohla poskytnouti těm dvěma hodným dětem, čímž bylo jim uloženo vše z vlastního majetku si poříditi. Jak perný měli to začátek, jaké starosti čekaly na ně! A což nevydaří-li se živnost, co potom? . . .

Dcera i ženich prosili, aby těch starostí ponechala jim, že sama již dosti se natarala. Děkovali jí za vychování a dobrý příklad, který Anně dala, a prosili za další radu a lásku.

„Tak vezmi si, Naninko, to nejmilejší, co mám,“ matka zvolala, a podala jí se stěny svatý obraz. Je to památka na můj domov, ta jediná, která mi v těch pohromách zbyla.“

Anna poděkovala matce tak vroucně za ten dar, jako kdyby jí byla odkázala velké jmění. Ten obrázek byl jejím pokladem. Do své smrti měla jej nad ložem zavěšený, a kamkoli jela na cesty, do lázní, na letní byt, vždy brala jej s sebou.

Mělať jej nad hlavou, když zesnula, a posud visí na témže místě v bývalé její ložnici, která po jejím úmrtí až po dnes zůstala nezměněna.

Jan Novák byl téhož smýšlení jako jeho nevěsta.

Jak vážený a hledaný to byl člověk, o tom svědčí, že bohatá paní teta, vdova, u které Anna nejprve sloužila, sama mu svou dceru nabídla, aby ji pojal za manželku.

Byl by s ní dostal jmění a byl by mohl třebas i koupiti nějakou živnost. Ale on toho návrhu nepřijal, poněvadž si oblíbil Annu, kteráž také nebyla docela chuda. Mělať své úspory 80 zl.; sice malé ale přece jakési věno do začátku.

Tak byla věc ujednána mezi ženichem a nevěstou i maminkou, a též mladá paní Serafinová těšila se z toho upřímně.

Těžší úlohou bylo říkati panu strýci o Aninu ruku. Anna byla mu tak prospěšna, dojista téměř nenahraditelná. Ten návrh nemohl jej těšiti, a to tím méně, že byl příliš velkým sobcem.

Nejspíše ho Anna dříve připravila na návštěvu Novákovu, jinak, kdo ví, jak by to bylo vypadlo. Též rozumná paní tetinka přičinila se zajisté o to, aby tomuto sňatku nečinil překážek.

Tak zachovala se nám o této návštěvě jen dosti stručná, ale významná zpráva.

Když totiž pan Novák pronesl svou žádost o ruku Aninu, odpověděl pan strýc tato památná slova:

„Vždyť je Anna žebračka, nic nemá, a ode mne neočekávejte, abych jí něco dal.“

Pan Novák neváhaje odpověděti řekl: „To nepřekáží. Já také nic nemám, ale jsme oba zdraví, pracovat umíme, tedy se snad užíváme.“

Proti tomu důvodu neměl pan strýc již žádné námítky. Nebylo mu to vhod, byl mrzut, ale brániti již si netroufal.

Tak byl sňatek umluven a paní teta se z něho upřímně těšila. Věděla sice dobře, že jim jest Anna nenahraditelná, ale neměla-li býti samostatná a šťastna na vzájem?

Přejíc Anně a panu Janovi všeho štěstí, obdařila nevěstu částkou peněz na svatební šaty a hostinu.

Když paní Náprstková jako velebná stařenka trávila několik roků před svou smrtí letní dobu v Krči, byla jednou svými domácími obdařena překrásnými dvěma růžemi, řečenými čajovnicemi. Jevilať až do poslední chvíle svého života velkou náklonnost ke všemu krásnému. . . .

Ty růže přivedly ji u vytržení. „Jak jsou krásné, jak jsou krásné,“ mnohokrát volala. Oba květy byly na jedné stopce rozvity, oba stejně krásné — jeden jako druhý. Posléz pravila ctihodná stařenka: „Jsouť obrazem manželství šťastného. Co jeden, to druhý; jednu duši, jeden úmysl mají, jako ty růže stopku jedinou. Avšak hle, jedna stojí přece výše, a tak je vždy dobře, uznává-li žena muže za prvního, je-li pak on jí záštitou a koná-li ona tiše své povinnosti. Vidí-li žena chyby na svém muži, nemá o nich nikdy cizím osobám vypravovati, aby jí politovaly. Tak byla jsem já se svým prvním manželem. O všechno radívali jsme se spolu, nic jsme jeden bez druhého neudělali; prosívala jsem ho, aby měl se mnou trpělivost, aby mne poučil, chybím-li. Ale obyčejně končily naše úrady jeho slovy: „Ale, Naninko, jak ty to uděláš, tak bude dobře; vim, co si Naninka vymyslí, že je vždy nejlepší.“ Jeho měl každý rád, neb uměl s lidmi obcovati a jednati. Kamkoli jsme se usa-

dili, všude lidé za ním přicházeli. Často prosívala jsem Boha, aby mne lidé měli také tak rádi jako jeho.“

Nevím, našlo-li by se snadno ve spisech nejlepších spisovatelů tklivější líčení svornosti v manželství. Jaký to obrázek v těchto několika slovech. Jaký pomník je tu postaven Janu Novákovi, prostému občanu, jinak neznámému. Ale jakou ušlechtilost a něžnost objevuje nám toto líčení v tom prostém muži z lidu, jehož vzdělání záleželo v jeho srdci a mravu. A jak skromná byla jeho milovaná manželka, jak ráda dávala jemu všecku přednost, a jak poetické je vše to přirovnání dvou růží na jednom stonku! — Tak mluvila osmdesátiletá paní ještě nad hrobem. . . .

Dojista jest tím více milovati ji, čím více člověk s její bytostí se obeznamuje.

**Svatba a těžký začátek. — Smutný konec
strýcova jmění.**

elmi ráda byla by nastávající hospodyňka ušetřila peněz určených na svatební oblek a hostinu, ale paní teta poručila, aby svatba byla oslavena, a pan Johanes přál si, aby nevěsta byla vystrojena.

Poprvé po otcově smrti měla tedy mít Anna důkladný, na své poměry nádherný oblek.

To jí věru nebylo lhostejno, a bylo jí o tom asi rozmýšletí a přemítati, i počítala a váhala s tím. Posléze však přece vše se ujednalo, a paní Serafinová radila i vybírala s mladou nevěstou. Ale matka byla znova dojata. Viděla v duchu svou stkvělou kdysi výbavu, ty těžké dykytové sukně, zlaté šněrovačky, šperky, aksamítové kabátky a drahocenné zlaté čepečky, jež za jejího mládí se nosily a jimiž byla vdávajíc se zásobena. Jak těžko koupila si dceruška ten oblek svůj! . . .

Anna volila si dobré látky na sukni ne příliš dlouhou a hodně řasnatou, pak aksamít na tak zvané spencerlátko s varhánkami, což roztomile slušelo štíhlým postavám. To byl tehdáž kroj městských dívek.

Do kostela měla věneček na hlavě a byla prostovlasá. Po oddavkách byla očepeň, neb vdané paní, i nejmladší, chodily pořáde v čepečku. To vše bylo připraveno, a bylo to co možná jednoduché, skrovné, ale zajisté vkusné. K doplnění tohoto úboru nedostávalo se pouze ještě předmětu nejodbornějšího a nejdůležitějšího.

Tehdáž neobjevila se žádná měšťanská paní nebo dívka bez fěrtoušku ani doma, ani na ulici, ani při jakékoli slavnosti. Ten fěrtoušek ozdoboval vše ostatní. Po domácku prikryval obnošené šatstvo bezvadnou čistotou a hladkostí; tu býval kanafasový. Na ulici, do kostela, při zvláštní příležitosti býval z těžké dykyty, vyšíváný a ozdobený.

Ale tehdy začaly nositi fěrtoušky bílé, na nichžto bývalo plýtváno umělým vyšíváním s hora dolů a drahými krajkami. Zvláště nevěstám slušely takové fěrtoušky, a bývaly tak drahé pro umělé vyšívání jako hedbávné.

Anna velmi dlouho se rozmýšlela, má-li si takový fěrtousek koupiti. Vše ostatní, co kupovala, bylo zároveň užitečné, ale to byla pouhá paráda. A ona posud nemívala žádné parády na sobě. Přece byl by se jí líbil, vypadal tak krásně jako lehký obláček, leč — peněz bylo škoda.

Ale paní teta povzbudila ji, aby si fěrtoušek koupila. „Jen si kup něco pěkného a důkladného,“ domlouvala jí. „Jsi měšťanská dcerka a dovedeš si toho ušetřiti.“

Tak odhodlala se nevěsta k tomu výdeji a přinesla si domů fěrtoušek, pravý to div vyšívacího umění, a ušetřila si ho tak, že nyní zdobí sbírku v Náprstkově průmyslovém museu jednak jakožto drahá památka rodinná, jednak jako ukázka a vzor tehdejšího průmyslu.

Toho se fěrtoušek nenadál, když byl koupen a trpkými slzami oplakán; neboť oplakán byl pro bouřlivý výjev, který pan strýc pro něj způsobil.

„Žebračka, žebračka — a takový fěrtoch,“ huboval a ranil ubohé pilné děvče, jež se nadlidsky namáhalo od útlého dětství, aby přemohlo neštěstí své rodiny a z chudoby se povzneslo.

Anna mlčela k těmto zlým slovům a po straně pouze stírala sobě slzy. Tak jí strýc radost z fěrtoušku ztrpčil a stále jí připomínal neštěstí její rodiny.

Anna neměla zajisté již ke konci svého pobytu ve strýcově domě zlatých časů. Pro každou maličkost strhla se bouře. Mezi jiným rozhněval se strýc také, když Anna se zmínila, žeby si chtěla pořídit prádelník.

Koncem minulého století stala se změna co do nábytku v měšťanských domech. Před tím mívali na prádlo a jiné podobné věci truhly pěkně malované nebo vykládané i kováním zdobené. Šatníky bývaly velmi veliké a rovněž vkusně vyráběny.

Ale v minulém století zdomácněly v domech zámožných měšťanů podivuhodné skříně, prádelníky, psací stoly, tak zvané sekretáře, a malé hezké stolky, plné příhrádek, šuplátek a tajných skřýší, jaké posud velkou cenu mají, jsou-li po pradědech v některé rodině zachovány.

Ovšem vyráběly se také jednodušší prádelníky se šuplaty, a Naninku, jež milovala pořádek, byl by takový prádelník velmi těšil, aby udržeti mohla dobrý pořádek ve věcech, kterých si tak úzkostlivě šetřiti dovedla, jak pracně si jich dobývala.

Ah! Co jen myslila, že takové přání vyslovila před panem strýcem!

Litovala toho, že by si byla raději, jak se říkává, jazyk ukousla, než s tím se vytasila.

Opět slyšela, že jest žebračkou, a pamatovala si, že strýc k ní pravil: „Potřebuješ prádelník! Polož si věci na stůl, však jich tolik nemáš . . .“

Anna již ani nemyslí na prádelník a umíní se uspokojiti svým a manželovým kufrem. Pojednou dočkala se však překvapení. Prádelník přistěhoval se jí do světnice, kterou si zařizovala — byl to vlastní prádelník paní Serafinové, jež jej dala sestře darem.

Tak bylo tu pomalounku všecko, čeho bylo třeba a čeho si žádali ti mladí začátečníci.

Svatba odbyla se slušně, a pan strýc ji už zkaziti nemohl.

Novákovic začali hospodařiti z ničeho.

Když Anna ze strýcova domu odešla, hromadilo se mu jmění dále. Byl ještě bohatším, ale štěstí tu nebylo. Paní teta zajisté nebyla šťastna. Po její smrti nastaly v rodině pochmurné poměry. Hrozná nemoc duševní a nesvornost užíraly rodinu. Jmění tam ubývalo, sřicovalo se, nedalo se udržeti a přišlo všecko v nic.

Paní Náprstková, kdykoli jako stařenka na svůj oplakaný svatební fěrtoch se podívala, říkala: „Tak vida, můj fěrtošek je tu ještě a kde je strýcovo jmění?“

Šatila a živila pak na sta žebrákův, ale nikdo z jejich úst neslyšel, že jest žebrákem . . .

První štěstí.

anželé Novákovici dočkali se tedy začátku své domácnosti. Konečně přistěhovali se do najaté místnosti „u zlatého hada“.

Byly tehdy doby nepokojné, válečné, stále harcování vojska, jež mnoho spotřebovalo. Občanstvo bylo dychtivo slyšeti nových zpráv. Hostince bývaly oživeny a mohlo se něco vydělati. Krom toho, jak jsme viděli, měl Jan Novák dobré jméno a velkou přízeň u svých známých.

A což paní Nováková? Ta myslila ve své skromnosti, že svému manželu není rovna co do výtečných vlastností. Ale my jsme ji již poznali, jak si vedla ve strýcově obchodě a jak mu jej zvelebila. I můžeme se zajisté domyslit, že jsouc ve svém, neochabla v dobré vůli a čipernosti. Když jako dítě již se dovedla tak činiti, jak teprv jí to šlo potom, když pracovala o své budoucnosti?

Z počátku skličoval ji asi strach, bude-li se živnost vypláceti, a těžko bylo ji udržovati ničím. Jestliže mladí začátečníci nechťeli udělati dluh, musili kupovati zásoby

vždy teprve z nějakého výtěžku, a nebyl-li značný, nebývalo zač kupovati. Nejednou zakolísal se ten začátek z „ničeho“, a Bůh ví, co to stálo důmyslu jej udržeti. Přece se živnost dařila. Starosti byly však velké. Těch Anna dříve nebyla zakusila, dokud šlo ve službě jen o to, aby byla pilná a obezřetná. Zde bývala často píle marná, nebylo-li v čem ji osvědčiti.

Jednou v neděli, než paní Nováková se odebrala na návštěvu ke své mamince, zastavila se u paní tety, aby ji projevila svou úctu a přichylnost. Novák šel s ní. V hostinci nebylo ještě co dělati. Až po požehnání teprv zas nějací hosté přicházeli.

Paní teta těšila se upřímně z Aniny návštěvy, a když Novákovici chvíli poseděli a o svém závodě porozprávěli, paní teta najednou povstala, otevřela prádelník a vydávši z něho 300 zl. šajnu, podala je neteri vlídně se usmívajíc.

„Tu máš, Naniuko,“ pravila, „to je za to, cos mi ušetřila.“

Tento dar spadl mladým začátečníkům takorůzka s nebes, — zaplesali, děkovali, těšili se. Toho právě bylo jim potřebí. Teď mohli nakupovati a výtěžku klidně očekávat. A jak byl dar tento vlídně podán, jak těšil paní Novákovou dvojnásobně, že byl jí poskytnut jakožto náhrada, odměna a nikoli jako milodar.

I spěchala vesele ještě k mamince pochlubit se, a drahou tu duši potěšit.

Od té chvíle šlo vše již dobře, tak dobře, že výlohy se příjmy nejen nahrazovaly, anobrž něco ještě vybývalo. Již tu byla tedy první úspora. Jak s ní naložiti, aby dále se množila? O to nebylo zle. Věděli dobře, kde se jim čeho ještě nedostávalo a jak by se mohlo dále pracovati.

Ale než se do toho pustili, jaksi se zastavili ti dva mladí lidé. Dříve chtěli se vzpamatovati, povznést ducha i srdce a jaksi posvětit další praktickou činnost svoji.

Zaměnili ten svůj přebytek za dvoudukát, na jehož jedné straně byla Panna Maria a na druhé císařovna Maria Teresia; dali k němu přidělati ouško, a paní Nováková nosívala ve svátek a v neděli tuto první významnou památku na krku.

Týž peníz chová rodina Náprstkova jako drahou památku v průmyslovém museu.

Přinesl v skutku další štěstí mladým manželům, a netrvalo dlouho opustili traktér „u zlatého hada“ a najali si větší místnost v Ostruhové ulici v tak zvaném „Renthause“.

Tam mívali více hostů, více práce, a paní Nováková vzala si svou milou matku i s churavou sestrou k sobě.

To bývalo jejím přáním, její touhou. Tak mohla matka žítí spokojeně a bezstarostně i s churavou dcerou. Mohla se jí věnovati, ji ošetřovati a při tom vdané dceři přece jen prospívala dohledem i pomocí.

Paní Draská viděla to býti velkým štěstím, že se měla nyní kam uchýliti, neb Madlenka vymáhala její péče víc a více. Matka hlídala ji velmi laskavě a trpělivě a modlila se jen, aby nezemřela dříve než Madlenka, neb komu byla by ji pak odkázala?

Paní Nováková pokládala se za šťastnou, že měla matku i sestru u sebe, že matku netížily starosti.

Jak matce se nedařovalo, že říkávala, „kdybych břehu se chytala, utrhne se se mnou,“ tak šlo její dceři Anně vše „hravě“. Sama se o tom tak vyslovovala. Opravdu, štěstí jí přálo. Koupila-li zboží, ceny rostly, nekoupila-li, ceny klesaly, a dostala ho potom laciněji. Tedy mívala vždycky zisk a prospěch, a ubohá matka, již bylo šlo

jakživo vše naopak, těšila se z úspěchu dceřina. Sdílela se s ní o něj, a dceru těšilo to štěstí dvojnásob, jednak že jí samé svědčilo, jednak že matku viděla potěšenu.

Za štěstí a neštěstí ovšem nikdo nemůže, a mnohý myslí sobě: „Co dělati, jsem už tak nešťasten. Jiný má štěstí bez zásluhy.“

Ale Anna uměla v neštěstí vytrvati a jemu se opřít, s ním bojovati. Když pak štěstí přišlo, držela je pevně, podporovala je a snažila se ho zasluhovati. Ale v nezaslouženém neštěstí měla jen na mysli, jakby nešťastným pomáhala, kdyby k tomu moci měla, aby je tak nebolelo, jak sama zakusila jeho trpkostí.

Matka s ní tak souhlasila, podporovala ji moudrým naučením a užívala s ní vděčně příznivějšího obratu jejího osudu.

Neštěstí.

krutné války zuřily zatím po Evropě, podněcované Napoleonem I., jenž byl na cestě dobytí sobě světovlády. Dlouho vítězil, a velmoci před ním se chvěly. Do všech zemí zasahovala jeho moc. Měl neslýchané štěstí válečné, a jeho armáda jevila k němu lásku neobyčejnou. Vše podnikali, trpěli jeho vojáci a byli nepřemožitelní důvěrou k tomuto muži takofka zázračnému, který jakoby je byl okouznil svým duchem, chrabrostí a neohrožeností.

Po velkém vítězství Napoleonově u Slavkova počal císař rakouský František II. mocně zbroití proti Francii.

Roku 1809. byl Napoleon také odražen od rakouského vojska v bitvě u Aspru a Eslink v měsíci květnu, avšak v červenci nahradil si to stkvěle vítězstvím u Wagramu. Rakousko pozbylo několika zemí. Napoleonova moc vzrůstala, odvážil se na velké tažení do Ruska. Velmoci se spojily znova, aby tomuto obru odolali.

Následkem těchto svízeli v Rakousku bylo zle o peníze a vláda vydala r. 1811. tak zvaný finanční patent,

jímž byly veškeré peníze na menší cenu sníženy, tak že mnohem méně platily. Některé druhy peněz neplatily po vydání toho patentu pranic, a velká část obyvatelstva pozbyvši tak svých úspor byla přivedena na mizinu. To stalo se přes noc, aniž kdo o tom měl tušení. Lid byl touto ranou omráčen. Mnozí pozbývali z toho i rozumu. Byl hrozný nárek v každé skoro rodině. Pohroma byla obecná.

Také Novákovici vzali ztrátu na penězích, které měli na hotovosti a na úsporách.

Byla to velká rána. Manželé viděli se jaksí u nových začátků svého podniku.

Co však dělati. Začínali tedy znova trpělivě, vytrvale. Nedali se touto ranou ohromiti. Avšak těžko bylo tu vytrvati. Nesnáze se množily.

Kdežto před tím občané vyhledávali více než jindy hospod, aby se dověděli nějakých novin, po této pohromě zavládla taká sklíčenost, že veškeren život veřejný uvázl.

Hospody byly prázdný, v obchodech nikdo nekupoval, řemeslníci zaháleli. Ulice byly pustý, nikdo nešel na procházku. Tak mi to bývalo často líčeno od starších lidí, kteří onu dobu pamatovali.

I lze sobě pomysli, kterak spolu se vším také utrpěla nedávno zavedená živnost manželů Novákových. Mívali prázdnou ve své místnosti a nic nebylo platno, že vše se vedlo svědomitě, že mladá paní byla jak oheň do práce a její manžel že byl oblíben. Vypadaloť smutně v jejich trakteru jako všude.

Nedařilo se, vážlo to v závodě, bylo hůř a hůř, a mladá příčinlivá ženuška hleděla s hrůzou do budoucna pamatujíc na smutný úpadek svých rodičů, jímžto sama byla tolik vytrpěla.

Avšak přes to všechno nebyla Anna Nováková malomyslná. Její hlava byla plna plánův a návrhův, a tehdy asi její manžel sobě uvykl říkati: „Co moje Naninka si vymyslí, vždy bývá dobré.“

V skutku stal se náhlý, ač opět děsný obrat v životě pražských obyvatelův.

Ten obrat způsobil, že nová hrůza událostí každým zatřásla a z minulé sklíčenosti jej vyrušila, že se rozproudil všude nový ruch, nový život. Bylo to hnutí nevídané.

Jak dříve ulice byly pustý, tak hnedle oživily zvědavým lidem, který se vyptával i rokoval snaže se vypátrati nových a nových zpráv. A jako na ulicích, tak i v hostincích a obchodech jevil se čilý ruch, všude to hlučelo jako v úle. Zvědavost rozproudila nový život po celém městě.

V invalidovně.

Přehrozná třídní bitva svedena byla r. 1813. v měsíci říjnu u Lipska. Napoleon byl v n-poražen, spojenci zvítězili, ale co to stálo obětí! co bylo mrtvých a raněných, co vdov a si, rotků, co pláče a nářku! Vše bylo vzhůru. Nebylo rodiny, aby neoplakávala některého člena padlého neb raněného, zmrzačeného.

Dlouhé řady povozů všeho druhu vlekly se s raněnými z bojiště do nejbližších vesnic a měst, jež byly brzo přeplněny. Hlavní tah zamířil ku Praze.

Slýchala-li jsem líčiti tyto dopravy, nemívali očití svědkové dosti slov, aby vypsali tu hroznou bídu, jež zdála se dostoupiti vrcholu lidského utrpení. Ach, jaká byla to cesta z Lipska až do Prahy po většině na selských povozech, jež byly rekvirovány, to jest vzaty pro vojenskou službu, neb vlastní povozy nemocniční nedostačovaly ani dost málo na tolik raněných. Venkované, jimž povozy a koně náleželi, obyčejně sami s nimi jeli, jak jsem od mnohého pamětníka také slýchala. Bylo jeťi pomalu, a ranění cestou dokonávali, omdlévali, hlasitě nářkali, prosili, aby je někdo raději ubil.

Za takové příležitosti ozývá se bohudiky přece obecně soucit jiných, a cestou bylo ubožákům poskytováno všelikého ulehčení, jak jen bylo možno. Nicméně bylo to jen něco, a nezapomenutelné jest mi ústní líčení svědkův oněch událostí příjezdu nešťastníků do Prahy. Jejich rány nebyly pořádně obvázány, byli polonazí, a nářek jejich naplňoval královské město české. S raněnými přibyl nával vojska různých národností, mezi nimiž bylo mnoho Rusův. Denně přibývalo nových oddělení buď churavců nebo vojska sice zdravého, ale rozedraného, zoufalého hladem a únavou.

Kasárna a všechny jiné vládní budovy byly brzo přeplněny. Vojsko bylo ubytováno ve školách i v klášterích. Všude byly nemocnice zřizovány. I do kostelů byli ranění umístěni. Ve všech rodinách hotovila se cupanina i obvazky, odevšad bylo dodáváno prádlo, houně, podušky.

Komité šlechtných paní okamžitě se sestoupilo k službě nemocných.

Na Staroměstském náměstí byla zřízena kuchyně, a dámy z komitétu vařily a rozdávaly tam polévky hladovému vojsku.

Hostince byly rázem zas přeplněny, že místnosti ani nestačily. Občanstvo zapomínalo na vlastní hoře a neštěstí, aby ulevilo co možná bojovníkům, bratrům svým.

Také invalidovna na konci předměstí nedávno tehdy nazvaného „Karlín“ dle císařovny Karoliny byla vojskem i raněnými přeplněna. Na velké rovině kolem ní byly zřízeny stany a boudy k dalšímu ubytování té přesily vojska. Mezi těmito stany byly ovšem nutny tak zvané kantiny čili hospůdky na rychlo zřízené.

Manželé Novákovi opustivše živnost svoji v Ostruhové ulici, přistěhovali se do invalidovny, kde na ten čas se zařídili.

Dobré a soucitné srdce paní Anny Novákové bylo bolem naplněno pro utrpení tolika raněných a nešťastných. I nelze pochybovati o tom, že přispěla dle svých sil k úlevě mnohého ubožáka.

Byltě to šťastný nápad, že se do invalidovny se živností usadila. To bylo něco pro její přičinlivost. Tam bylo práce až do únavy. Od bílého rána, po celý den až do večera nemohla se svým manželem ani promluvit, ani o něčem se poradit. Ale jim to bylo vhod. Pousmáli se jen na sebe, bývalo-li hodně co dělati, a spěchali zase každý za svým.

Večer, když lidé se vytráceli, mladá paní chystala si vše na příští den. Potřebovali ovšem vody. Té bylo s dostatek až v samé řece. Kdo měl jí nanositi? Novákovici neměli služebných. Vše dělali sobě sami, aby jim výdělek zůstal čistý. Paní Nováková ani nikoho nehledala k nošení vody a chtěla si k řece s putnou doběhnouti. Ale toho manžel nedopustil. Sám vzal putnu na záda, a jeho mladá žena vzala vědro k nabírání vody a šly spolu k řece. To byla jejich večerní procházka, jejich zotavení. Cestou sobě pohovořili. U vody se zastavili, zadívali se ku Praze v soumraku. Měsíc skláněl se k západu, hvězdy zakmitávaly. Jim bylo milo a dobře po práci při té vycházce — s novou a nyní již pevnější nadějí ve šťastnou budoucnost.

Štěstí usmívalo se na ně zas a chmurné starosti ustupovaly v pozadí. Ve svém stáří, když paní Náprstková o svém žití vypravovávala, říkávala, že jí šlo všecko hravě, že měla štěstí; ale stopujeme-li ten zajímavý život její, vidíme, jak si toho štěstí uměla zasloužiti a s jakou dobrou vůlí se o ně snažila. Spoléhalá vždy hlavně na vlastní pomoc i radu a krom toho kárávala se vždy nejvíce za vlastní chyby a nesváděla nějaký nezdár na pro-

vinění jiných. O tom ráda se vyslovovala říkávajíc: „Když jsem někdy něco vyvedla nerozumného, nespala jsem kolik nocí, nemohla jsem si toho odpustit a pořád jsem na to myslila, i přemýšlela jsem, kterak to napravit. Ale jinému, vyvedl-li mně něco, uškodil-li mi, hned jsem odpustila a raději toho nevzpomínala. To jest zásada, kterou by si měl každý člověk zlatými písmeny zapsati do svého památníku. Neb kdo tak bedlivě bdí nad sebou, nedopustí se zajisté dvakráte téže chyby, a odbývá-li provinění jiného lehčeji, zkrátí tu nemilou věc a jeho mysl zůstane jasná.“

V invalidovně měla Anna příležitost vycvičiti se ve svém bystrozraku obchodním. Tam nabývala bohatých zkušeností, seznávala různé lidi a jejich osudy, a hledala vždy ráda všeho pravé příčiny.

Její moudrost vyvínovala se a její bystrozrak osvědčoval se víc a více. Bývala rychle rozhodnuta a uhodila vždy na pravé, co v různých případech činiti jest.

To byl její „dar od Boha“. Nebyla na tuto schopnost hrdou. Byla jen vděčna za ni a k jiným lidem, méně nadaným, shovívava. Její manžel víc a více na ni spoléhal v řízení obchodu, a to tím spíše, že se nikdy svými přednostmi nevypínala a žádných slabostí nebo nedostatků nikomu nevytýkala. Toho důkazem jest jiné roztomilé pořekadlo její, jež zasluhuje býti poznamenáno: „Proto máme my ženské zástěrky, abychom jimi chyby svých milých prikryvaly, nebo chyby máme všickni. Ale kdo má udržeti mír v domácnosti, ne-li žena a matka, krátce ta, která všechny nejvíce miluje a za rodinu svoji vše podstoupí?“

Tak byla rovněž lásky plná jak moudrá i ráda uznávala a uváděla k platnosti přednosti svého manžela.

Avšak při veškeré její skromnosti stalo se zvykem, že převzala hlavní řízení živnosti vzrůstající se den po dni. Vyjednávala koupě, chodila k úřadům, bylo-li třeba, vymáhala všeliké výhody a dodávání zboží, vyhledávala pramenů k odbírání zboží. Sice na počátku se tomu bránila, ale její manžel stál na svém, ona že tomu nejlépe rozumí, ona že to nejlépe zařídí — a posléze stalo se zvykem, že energická ženuška žezlo sama do ruky vzala na největší prospěch věci a k spokojenosti manželově.

Tehdy byl položen šťastný a trvalý základ vzrůstajícího jmění této nejupřímnější matky chudých. Názvu toho zasluhuje právem; neboť starala se o chudé tak laskavě a pečlivě, jak jen dobrá matka o své děti starati se dovede. A chudí zas a zase přicházeli k ní s takovou oddaností a důvěrou, jako děti k matce, a důvěra jejich nebyla sklamána.

Sestra Madlenka.

osud Anna Nováková jakživa nestonala. Co předržela za útlého mládí těžkostí ve službě, aniž to jejímu zdraví ublížilo, podobalo se zázraku. Co byla samostatná, dovedla probdítí kolik nocí a činiti se celičký den, aniž její zdraví bralo porušení. Kolem ní batolilo se již několik milých dětí, a ona poskytovala všem veškeré mateřské péče. Krom toho byla tu ovšem babička a Madlenka, jež s dětmi se obíraly.

Jak byla rodina v invalidovně ubytována, není mi známo, avšak pochybuji, že by tam bylo bývalo mnoho pohodlí. Invalidovna byla vybudována za císařovny Marie Teresie slavným stavitelem Dienzenhoferem, a kolem ní byla založena krásná zahrada. Podél břehu Vltavského od Poříčské brány táhlo se stinné stromořadí a keře růžové, pro které ona část Karlína nazvána byla Růžodolem. Avšak hlavní třída byla tehdáž blativou pustou cestou mezi zdmi zelinářských zahrad.

Dva nebo tři hostince stály mezi tím, a krom těchto nebylo nikde domů, kde by bylo lze se ubytovati. Tak to tam tedy vypadalo, a Novákova rodina bydlila asi u samé invalidovny v nějakém dřevěném baráku, jakých tam bylo mnoho prozatímně vybudováno.

Jak obyčejně po válkách rozmohly se i tehdejší epidemické nemoci a mezi nimi tyfus čili hlavnička.

Ten zachvátil tenkrát paní Novákovou tak prudce, že život její byl u velikém nebezpečství.

Ležela na loži bez vědomí, bez vlády, k nesmírnému žalu své rodiny.

Její místo bylo prázdné, všude jí pohřešovali. Jan Novák musil ji zastávat sám, a jemu pomáhala ubohá matka Anina. Ale nemocnou ošetřovala Madlenka, která od ní se nehnula, vlastní neduh přemáhala, aby sloužila jí, a stále se modlila, aby Bůh místo sestry ji k sobě povolal.

Paní Draská chvěla se o život své milované Anny. Byla tak šťastna, tak dobře u ní zaopatřena, byla tak hrda na její výtečné vlastnosti, těšila se tak velice z jejího zdaru — teď byla by ji měla ztratiti a viděti její dítky osiřelé, svého hodného zetě vdovcem. Sama nebyla by ji mohla rodině nahraditi leda trochu péčí jakousi. S ní pak byla by bývala ztracena též živitelka rodiny, duše živnosti. Stará matka viděla v duchu opět nové nebezpečí úpadku rodinného. Toho zdálo se jí až mnoho v tíži jejích zkušeností.

Prožila tak těžkou dobu, a dlouho vlékla se nebezpečná nemoc, dlouho nebylo rozhodnuto, uchýlí-li se přece k šťastnému konci. Trvalo to tři měsíce dlouhé jako věčnost.

Ale jaká byla odměna za přestálé hoře, jaké blaho, když pozvolna život se vracel, horečky ubývalo a nemocná opět se pamatovala a okřívala.

Matka plakala radostí, kudy chodila, manžel byl by nejraději hlasitě jásal, děti rozveselily se a nemohly se dočkat, až budou směti býti u maminky.

Všichni přátelé a známí těšili se ze šťastného obratu té nemoci. Ale nejlouh cítila to snad Madlenka. Jak byla cituplna a předobrá — právě jako sestry a matka — toho důkazem jest její vroucí přání, aby zemřela na místě sestry.

Můžeme si pomyslit, co se natrápila po všechen život, že byla své matce obtíží a že nebyla s to jako sestry bojovati s nesnázemi a matce ulehčiti. Zbožňovala svou sestru Annu, a když s matkou k ní se odstěhovala, u ní útulek našla, myslila si každého dne, žeby neváhala za ni život dáti.

Ovšem byla to jen myšlénka planá, a říkala-li to, byla to lichá slova; neb jak byla by mohla život za někoho dáti.

Ale Anna jí rozuměla, říkala, že jí jest, jakoby opravdu tak velkou oběť byla pro ni přinesla, a vážila si její sesterské oddanosti, jak sobě to její zlaté srdce jen dovedlo vážit každého dobra a nejvíce přízně srdce jiného.

Jedva mohla Anna trochu zase mluvíti, napomínala Madlenku, aby také na sebe pamatovala; nebo věděla dobře, jak se jí věnovala, jak vytrvale u ní bděla a že jí zajisté pozornou péčí zachránila. Děkovala Madlence za všechno na stokrát, a Madlenka viděla se býti šťastnou, jako dříve nikdy. Ano, tehdy poznala blaho ve svrchované míře, ona, jež byla od narození odsouzena k utrpení a strádání, pro niž svět neměl téměř žádných darův. Té chvíle cítila se přece obdařena, jí bylo, jakoby byla zvítězila nyní také sama nad zlým osudem, neb jí bylo dopráno zachrániti život sestry nade všechno milované.

Anna ji napomínala, aby nyní ušetřila sebe. Madlenčin bledouneký obličej ozářil se úsměvem, že vypadala jako světice.

Vždyť neznamenalala únavy a nikdy nebývala tak šťastna jako teď. Proč byla by se měla ošetřovati?

Hlíдалa-li sestru v nemoci s úzkostí v srdci svém, chtěla se pokochati pohledem na ni, jak okřívala, jak začínala zase trochu jísti a všeho se účastniti.

Madlenka ssála to do sebe jako květina slunečné světlo. Ale jako květina dlouho nenavlažená najednou sklonila hlavu a bylo po všem, schřadla, svadla najednou.

Táž nemoc, z které Anna byla vyvázla, zachvátila ji náhle, ještě prudčeji než sestru, a věru, jak po tom toužila, jak bez přestání k Bohu se modlila, tak stalo se, a zdálo se jinak, než že byla modlitba její vyslyšena.

Když ulehla, tušila, že již nepovstane, a poslední její myšlénkou byla modlitba díky za tu milost. Pak pozbyla vědomí, když ještě sestře i matce poděkovala za vše, co pro ni kdy byly činily. Zvolna usnula na věky . . .

Ubohá dívka neměla příležitosti proslaviti se nějakými velkými skutky. Její život naopak zdál se býti zbytečným. Živořila pouze. Ale bylo to srdce ryzí, byla to krásná povaha, a její památka nás ovívá jako vůně fialky, jež brzo svadla, ale pozdravením nám byla z lepších světův.

Matka.

udoucnu, dobrým skutkům a rodině byla Anna zachráněna, navrácena. Matka děkovala z toho Bohu na kolenou. Ale když stála u mrtvoly Madlenčiny, div jí nepuklo srdce, avšak řekla: „V tu chvíli mohu také zemřítí já a jít na zasloužený odpočinek. Dokud Madlenka tu byla, bála jsem se smrti.“

Tak pravila. Avšak slzy jí proudily po lici. Madlenka byla tak dobrá, byly spolu tak nerozdílné, trpěly a radovaly se vespolek. Pusto bylo pak v srdci siré matky. Leč oddati se svému bolu nesměla, neb Anna, posud slabá, byla hořem o sestru jako bez smyslův. Věděla, že Madlenka sobě takorča vymodlila, aby mohla za ni umřítí, a to jí tím více dojmalo, ba nikdy nepřestala truchliti o tuto sestru. Matce bylo těšiti ji, jakkoli sama ztratila nejvíce. Avšak bylo jí tlumočiti poslední myšlénky a modlitby Madlenčiny a vysvětlovati jí, že jest velkým dobrodiním, jak věci se obrátily. Musila Annu vésti k jejím povinnostem a povzbouzeti ji v její sklíčenosti, kterou trpěla jednak následkem nemoci, jednak pro dojemnou smrt sestřinu.

Maminka přemáhajíc se nadále zastávala Annu v živnosti a domácnosti neobyčejnou péčí a pilností. Avšak štěstí, že Anna se uzdravila, dodávalo jí více síly než kdy dříve mívala.

Jan Novák projevoval své milé manželce, jak si váží jejího uzdravení, takovým srdečným způsobem, že toho vzpomínala se slzami v očích do své smrti. Sám, tak šetrný a skromný ve výlohách, nezelel žádných útrat na posilňenou milovanou nemocné. Ona bránila se těmto výlohám a nechtěla jich dopouštět. Ale dobrý manžel jí pravil: „Kdybych měl poslední kabát prodati, nebude mi toho líto, jen když ty mi, Naninko, zůstaneš“...

Tak si to uváděla v paměť po mnohých letech ještě, a stále byla z toho vděčna. Říkávala: Já jsem poznala dobré lidi a užila jsem mnoho dobroty. Kéž moje děti také poznají tolik laskavosti!

Kdož nebyl by ji miloval? Bývala vždy požehnáním všech, kdo žili kolem ní nebo kdo jí jen na blízko přicházeli.

Aby milá nemocná hned zase do práce se nehnala, dal jí její manžel na čas na zotavenou k její starší sestře Serafinové. Ta bývala Anně vždycky druhou matkou. Od dětství milovaly se ty dvě sestry srdečně. Bylo to přátelství až do smrti, ba zasahovalo až za smrt odkazem, který se stal základem průmyslového musea.

Paní Serafinová měla mírnější povahu než sestra Anna, a ta ráda s ní se radívala, dávala se mírniti ve své ohnivé povaze od ní a po smrti Madlenčině přijala od ní útěchu.

Paní Serafinová neměla děti a milovala tedy sestřiny děti jakoby byly její vlastní.

Mělať tehdáž již živnost na Poříčí, snad dokonce v témž domě u černého orla, který odkázala své sestře, načež Anna jej věnovala na průmyslové museum.

Jisto jest, že měla paní Serafinová vše pohodlně zařízeno a že mohla sestře poskytnouti příjemného zotavení. Vzala si k sobě i děti, a měly-li se sestry dříve již rády, tehdáž přiblížily se ještě více jedna druhé. Poznaly, jak jsou pravými sestrami také co do ducha i v srdci, viděly, jak ve všem jednu mysl prozrazují.

Obě jevily týž soucit, totéž smilování s trpícími, a potěšiti nešťastné, pomoci nuzným bylo oběma stejně vrozeno, v obou vyvinulo se to stejně následkem těžkých zkušeností z dětství a z mládí. Byloť tedy Anně pravým zotavením tělesně i duševně, když u své sestry pobyla. Byly to krásní dnové, jež sestry tehdáž společně prožily. Mívaly si co povídati neustále, neb jindy nemohly se odprázdнити, by jedna druhou na delší dobu navštívila, a nemohly baviti se dlouhými hovory. Teď byla k tomu nejvhodnější příležitost, a sestra Anna vzpomínala vždy ráda na ty milé okamžiky.

Avšak, jakmile se zotavila, neudržel jí nikdo více v sestřině zátiší, spěchala nazpět ke svému manželu. Tam našla vše v lepším pořádku, než si mohla mysliti. Maminka napjala poslední síly, aby tu dobrou dceru co možná zastala.

Brzo šlo všecko zase jako na šňůrce a nebylo znáti žádné velké ztráty. Jestliže přece něco bylo uvázlo, nahradilo se velmi snadno.

Nyní však musila si maminka opět odpočinouti a dcera zastávala si všecko sama. Bohudíky byla tu zase, a možná-li, čerstvější než jindy. Matka užívala toho štěstí ještě některý čas a byla z toho neskonale

vděčna, i z toho, že Madlenka již odpočívala v zemi, že byla zachráněna z utrpení svého.

Myslívala na ni, hovořovala s ní v duchu a pomalounku chřadla. Její velkou útěchou byla sesterská láska Anina a Serafinové. Vědělat, že jí budou dcery přece potřebovati, až jí tu nebude, a doufala, že sestry jedna druhé matku pak nahradí. Zvláště šlo jí o Annu, jejíž vřelý cit jí snadno přemáhal a jež jí byla také více zvyklá.

Ale vše šlo mírně na sklonku jejího života, plného utrpení, a ubírala se zvolna i zbožně na zasloužený odpočinek, na který se těšila.

Skonala do roka po Madlenčině smrti jsouc vděčna, spokojena i do vůle Nejvyššího oddána.

Smrt Jana Nováka. Nerozdílné sestry.

ak matka předvídala i po tom toužila, tak se stalo. Po její smrti hleděly sestry jedna druhé matku nahrazovati a staly se takorčka nerozdílnými.

K tomu přispívalo pak ještě více úmrtí pana Serafina, manžela sestry Barbory.

„Teď nemám na světě nikoho, než svou milou sestru,“ zvolala tehdaž, a od té doby mluvíc o Anně, jinak ji nenazývala, než svou „milou sestrou“.

■ Anna pak nazývala paní Serafinovou vždy „moje paní sestra“ na znamení úcty, jakožto k sestře starší. V pravdě žila paní Serafinová od té chvíle jen pro svou sestru a pro její děti, které u sebe mívala mnohdy několik neděl.

Sestry navštěvovaly se také často, a ten krásný poměr trval jim po všechen život. I přispíval ke všemu dobru, které působily kolem sebe, utužoval je v zásadách jejich, jaké jsme viděli vyvíjeti se v životopisném tomto líčení, povzbouzel je k další vytrvalosti v práci a ve všech příhodách i nehodách života. Dojista lepšily se tehdaž víc a více poměry rodiny Novákové. Namáhání v invalidovně vy-

dalo jim značné ovoce. Přese všechny nehody mezi tím vynášel jim onen závod tolik, že když nával vojska opět se rozptýlil a v invalidovně zase nastal pozvolna bývalý pořádek a prozatímného hostince tam již potřebí nebylo: Novákovci mohli si najati živnost velkou i velmi výnosnou. Byl to pivovar spojený s hostincem u Hermonů na Malé Straně.

Tam přistěhovala se tedy všecka rodina, a paní Nováková, jakkoli přišla opět do víru namáhání dnem i nocí, mohla si tam přece oddychnouti v místnostech rozsáhlých, veškerým pohodlím opatřených, kdežto v invalidovně žila více méně jako v táboře vojenském. Zbožňujíc vždy pořádek mohla jej nyní pěstovati plnou měrou. Mohla si zařídit i příbytek dle svého vkusu.

Tam již neubývalo jí nikdy jmění, ale přibývalo ho stále. Vše dařilo se jí dobře, jak říkávala „hravě,“ žádné nehody nestíhaly její živobytí. Nepřišlo jí nikdy již báti se úpadku, jehož se strchovala tak velmi, pamatujíc bolestně na smutné mládí své a na útrapy matčiny. Její pšle a bdělost docházely odměny.

Tak žila šťastně s milovaným manželem již dvanáct let. Avšak dále nebylo jí dopřáno toho vzácného štěstí, jehož si tolik vážila.

Její manžel, Jan Novák, zemřel. Byla tu sama s několika dětmi, z nichž také již některé byly na věčnost se odebraly.

Její žal vyrovnal se její lásce k manželu. Jaké štěstí, že měla neocenitelnou sestru.

Ta ujala se jí v jejím zármutku, a od té doby přilnuly k sobě ještě více, že nečinily nic jedna bez druhé. Každou koupi, každé zařízení uvažovaly společně. Potřebovaly-li obleku, pořizovaly si jej docela stejný. To tě-

šilo je velmi. Ku jmeninám obdařila jedna druhou vždy nějakou vkusnou a důkladnou částí oděvu.

Anna ráda sestru překvapila a tak, dala-li jí nové krásné šaty vázaného, pověsila je tajně do šatníku, kde sestra je maně našla. Jindy vložila jí pěkný velký šátek pod peřinu, aby jej tam nalezla, až ulehne.

V tom jeví se tak upřímný poměr a tak dětinná radost dárkyně, že z toho lze souditi, jak utěšeně si vedly.

Můžeme si pak zobraziti ten smích, tu veselou chvíli, když obdařená svůj dárek nalezla, můžeme si pomyslití, jak hned posel byl vyslán k sestře s nějakými dárky, se vzkazem díků, s pozváním na novou návštěvu.

O té návštěvě pak bylo milého smíchu z toho překvapení a ocenění dárku i nového přátelství.

Bylo to roztomilé! Kdo to pamatoval, těšil se z toho dlouho ještě po smrti těch šlechetných bytostí.

Obě sestry vážily si spolu přízně osudu a svého blahobytu, stále spolu pamatovaly na své mládí a čeho zakusily, co vytrpěly, a často děkovaly Bohu za to, čeho jim bylo uděleno. Na tom však nebylo dosti. Obě cítily hluboce, že člověk šťastný má povinnost svého štěstí býti hoden, zasluhovati ho a hlavně, že má stále pamatovati na své nešťastné spolubratry.

Čeho by si byly přály ty šlechetné duše, aby jim byli dobří lidé činili, to hleděly nyní, co byly zámožny, činiti jiným.

Ó, ten velký, ten svatý příklad! Jaké bylo by požehnání, kdyby ho sledovalo veškeré lidstvo!

Tehdáž začalo tedy již dobročinné působení obou sester, a brzo poznaly, jaký pramen blaha téměř nadpozemského v tom nalezly.

Truchlící vdova, Anna Nováková, poznala, že v dobřem činu vězí pro člověka smutného všechen poklad útěchy, povzbuzení a nové naděje. Vykročila tedy na stkvělou dráhu své dobročinnosti a nesešla s ní již nikdy. Nikdy nelitovala svých dobrých činů, nikdy se nelekala nevděku lidí nehodných. Na ní uskutečnilo se staré přísloví: „Almužnou neubývá tomu, kdo dává.“ Jí přibývalo, čím více dávala, a rozdávala stále víc a více beze strachu, žeby sobě tím mohla ublížiti.

Dávala všude, kde pomoc její léčila; pomáhala z pouhé lásky k bližnímu. Činila dobře a za dobrodiní neočekávala poděkování.

Dům u Halánekův

yla zatím uplynula čtyři léta, co žila Anna Nováková jako vdova. I provdala se po druhé za pana Antonína Fingerhuta, který byl vyučen sládkem. Dříve jmenoval se Náprstek po svém otci. Když byl odveden na vojnu, nelíbilo se české jméno jeho představeným a důstojník, který jej zapisoval, pravil: „Eh, co to značí Náprstek? Po německu říká se Fingerhut, a tobě bude se tak říkati ode dneška. Pamatuj si to.“ Nováček neprojevil odporu a dal se trpělivě překřtít. Od

té doby zvykl novému německému jménu, podpisoval se tak, právní listiny jeho byly na to jméno vyhotoveny a veškera rodina jeho tím jménem jmenována. Jeho manželka nazývala i psala se Anna Fingerhutová.

Později přijali oba synové její z tohoto manželství staré rodinné a české jméno Náprstek, které sobě dali úřadně potvrditi.

Tak vrátili se českým smýšlením, českým duchem ku jménu dříve libovolně poněmčenému.

V dalším vypravování nebudeme již Annu jinak nazývati, než tímto jménem, jímž její památka jest proslavena.

Za nedlouho po svém druhém sňatku koupila Anna Náprstková s druhým manželem svým živnost i dům u Halánků, kde žila a působila až do své smrti.

Dům u Halánků jest velmi starý a měl již tehdaž svoje dějiny. Pěkným průčelím svým obrácen jest k Betlemskému náměstí, jemuž dodává tvářnosti a významu.

Betlemské náměstí má své vznešené historické vzpomínky na dobu mistra Jana Husa. Dům u Halánků stojí právě proti místu, kde stávala kdysi velepamátná kaple Betlemská, jejímžto ředitelem a kazatelem byl mistr Jan Hus. Tam rozléhala se a padala do srdcí Čechův jeho slova, jeho vroucí učení. Betlemské náměstí bývalo zaplaveno lidem spěchajícím do Betlemské kaple k jeho kázání. Kaple již zanikla, pouze její věž vyčnívá posud nad střechami domů, kteréž byly tu později vystavěny. Dočítám se, že dům u Halánků býval kdysi také nemocnicí a takto sloužil dobročinným účelům. Snad byla to část, kde nyní jest umístěna velkolepá čítárna a byt pana Vojty Náprstka i jeho choti. Zdi této části budovy jsou silné, v přízemí jsou klenby a rozdělení místností —

každá se zvláštním vchodem — upomíná na zařízení podobné léčebnému ústavu.

Místnosti zaujímající průčelí domu zdají se býti později vystavěny jakožto krásný patricijský příbytek. Tam přebývala a účinkovala Anna Náprstková, matka chudých. S druhé strany pojí se k rozsáhlé budově přístavky menší. Dále na konci podlouhlého dvora je viděti zajímavou směsici malých budov s hojnými místnostmi přízemními. Pravý to labyrint. V průčelí jest hostinec a výčep, dále sklady a obchodní místnosti, částečně jako tehdaž, když Anna Náprstková přeložila tam své závody.

Po většině lze viděti nyní již novou budovu pořádaného a vzrůstajícího průmyslového musea, o němžto později více bude pověděno.

Anna Náprstková přistěhovala se do tohoto domu se svým manželem i s dětmi; měla jich celkem dvanáct, z nichžto zbývali jí pouze tři synové: Jan Novák, Ferdinand a Vojtěch Náprstek.

Ferdinand i Vojtěch byli již na světě, avšak docela malí, když byli také přinešeni do svého nového milého domova.

Po devítiletém manželství zemřel pan Antonín Náprstek a paní Náprstková byla podruhé vdovou.

Opět stála tu sama a sama vedla dále své závody. Zase neměla nikoho na světě krom své milé sestry, a ta byla nadále její podporou, jejím dětem druhou matkou, velmi laskavou i shovívavou. Jakou v pravdě mateřskou láskou paní Serafinová k sestře lnula, o tom svědčí její denní modlitbička, již říkávala než usnula a kterou od ní její stará věrná služka slýchala. Ta zněla takto:

„Svatá Anno samatřetí,
opatruj mou milou sestru
a všechny její děti . . . .“

Usínala pak myslíc na ně a přenášejíc veškeren cit svého srdce k nim.

Opatrovala je všecky v duchu a účinnivou pomocí svojí.

Sestry činily se dále v započaté dobročinnosti. Paní Serafinová byla v tom rovněž horlivá jako její milá sestra, jen že předčilo jmění paní Náprstkové její, co byla u Halánkův, a paní Serafinová ráda říkala: „Tak velký rybník ani tolik kaprů v něm jako má milá sestra já nemám. Jen ať jde každý, kdo nemůže prodat, k Halánkovům, tam se mu všechno odkoupí.“

A tak tomu v pravdě bylo. Dům „u Halánků“ stal se brzy známým nejen po celé Praze, ale po veškeré vlasti jakožto dům soucitu a útočiště chudých.

Rok čtyřicátý osmý.

ejedna těžká rána, mnohá bolest střídala se v životě paní Anny Náprstkové s milovanou prací, které byla z celé duše oddána, při nížto bývala ráno první a večer poslední.

Těžce nesla úmrtí své dcerušky Rozalie Novákové, již třináctileté, která jevila nevšední schopnosti a přičinlivost právě po své matce. Jak již praveno, zemřelo jí několik dětí ještě v útlém věku. Její syn Jan Novák věnoval se závodu. Synové Ferdinand a Vojtěch Náprstek jeví velké schopnosti a matka nešetřila výloh, aby jim dala nejvýtečnější výchovu. Ferdinand studoval technické školy, načež se věnoval pivovarnictví. Vojtěch jal se studovati práva. Oba vynikali duchem a vzděláním tak, že byli s radostí vítáni v prvních pražských společnostech.

Již jako malí studentíci jeví ducha vlasteneckého, který tehdejší zřídka ještě odvažoval se na veřejnost.

Pan Vojtěch Náprstek byl mezi pořadateli českých plesů, tehdaž dosti zvláštních a důležitých. Neb všude téměř vládla řeč německá a český jazyk byl v podruží. I šlo o to, zjednati českému jazyku domácí právo u vlastních rodáků, ve společnostech vzdělaných dam a pánů, ve vrstvách měšťanských.

Naše české dívky (byly to, moji čtenářové, vaše babičky a prababičky) neměly žádné národní uvědomělosti; dostávaloť se jim vychování německého, a jakkoli byla řeč česká jejich mateřštinou, oblékaly svého ducha v roucho mluvy cizí. Neboť tehdaž soudilo se, že řeč česká jest a zůstane mluvou lidu, dokud snad všechen také se neponěmčí.

Bohudíky, že můžeme onu dobu počítati k minulosti, že náleží více méně již dějinám. Až uplyne ještě padesát let, bude se to vše zdáti zcela víře nepodobno.

V řečených českých plesích hnalo se takorůzka útokem na dosavadní vychování dívek. Mladí muži znali dějepis, znali mladou literaturu českou a zbožňovali naše křísitele národní.

Pan Vojtěch Náprstek, devatenáctiletý jinoch, šířil myšlénku o české národnosti a vůbec každou ideu vznešenou. Byl to pravý stoupenec své matky, ohnivý, neunavný, pro dobro nadšený.

† Jakmile vkročil do společnosti, byla jeho duchem oživena.

Jeho matka a paní teta Serafinová dávaly si od synů vypravovati o národnosti české a o novém jejím vzkříšení.

Samy nebyly nikdy odnárodněny. Jich nebylo křísiti. Vycházelyť z ryzího jádra české měšťanské rodiny. Po úpadku bývalého rodinného jmění založily obě rodinu obnovenou a zcela ryzí, českou. Z té vycházeli synové

Vojta Náprstek.

uvědoměli, a dále bylo pracováno a budováno na pravých základech vzdělanosti.

Anna Náprstková sama jsouc ducha mužného pochopila stkvěle vychovávání synův.

Jakmile nastávali jim prázdniny, ať velké či kratší, již jim složila tlumoky a směli cestovati, kam toužili se podívat. Dopřála jim toho plnou měrou jakož i knih a vyučování. Oba učili se mnohým předmětům kromě školního vyučování.

Syn Ferdinand dostudovav odebral se na zkušenou na cesty, jmenovitě do Francie, kde prodlél několik let.

Pan Vojtěch Náprstek studoval jeden rok ve Vidni. Byl to právě osudný rok čtyřicátý osmý, kdy národové jediným hnutím povstali, aby setřásli jho některých zastaralých poměrův a dovolávali se svobody.

Byla to doba nadšená, plna nadějí v lepší časy, plna plánů o šťastnější budoucnosti. Bohužel, nastaly výjevy krvavé, byly z matky, zatýkání, věznění, a ve víru těchto událostí opustil pan Vojta Náprstek půdu evropskou dychtiv jsa seznati nový svět — Ameriku.

Jak asi bylo matce, když o tom zprávu dostala, nelze vypsati. Ferdinand Náprstek meškal v Paříži. Pan Jan Novák byl ženat a žil své rodině. Anna Náprstková měla zde toliko milou dobrou sestru. Opět osvědčilo se požehnání tohoto věrného a silného přátelství. Co se naplakaly spolu ty dvě věrné duše! Jakou úzkost bylo jim přežiti, než došel nový list ze vzdálených oněch končin! Jak trápily se pomyšlením, že miláček jejich zápasí v cizím dalekém světě se životem, snad s nedostatkem, se starostmi, ten, jemuž matka vybudovala nejpříjemnější domov, pro nějž od mládí svého střídala a pracovala.

„Kdybych byla ptáčkem,“ říkávala tehdy často, „jak ráda zalétla bych k synovi. Ani bych si nepřála, aby mne viděl a poznal, jen kdybych já jej spatřila.“

Tak mluvila ve chvíli klidnější, ale jindy bývalo ji ještě trudněji a podnikala, seč jen byla, aby se mohl vrátiti do vlasti. Sice byly to těžké kroky, ale došly přece po desíti letech svého cíle.

Avšak těch deset roků bylo trudno prožiti, a paní Naprstková nebyla již mladá. Bylo jí šedesát let, když syn Vojtěch opustil Evropu. Leč u ní stáří se nehlásilo, ba zdálo se, že ji málo skličuje. Byla posud jako jindy samojediná duší rozsáhlých závodů svých, které stále rozšiřovala.

Každého dne bývala o šesté hodině po ránu v kostele na mši sv., a kdykoli jí vybývalo trochu času, používala ho na daleké procházky, jež pěšky konala, a to velmi často na Bílou Horu.

Její veliká dobročinnost nabyla pak rozměrů ohromných. Vědělať, co činí, věděla, kde hledati útěchy srdci rozervanému. Dávala jako pravá matka vždy s dobrým slovem: „Tu máte, bývala jsem také chudá, vím jak to bolí. Ale našla jsem vždy dobré lidi, když mi bývalo nejhůře, kým moje děti také je najdou!“

Sestřina smrt.

ani Serafinová složila si denní dojemnou modlitbičku, kterou jsem již uvedla a již sobě odříkávala než usnula, myslíc na svou sestru. Od té doby, co Vojtěch byl vzdálen, připojila vždy k modlitbičce toto:

„Ach, Vojtěše, kdybys tady byl,
všecko bych ti dala,
co bys jenom chtěl.“

Nesla věrně se svou sestrou její těžké hoře. Jí bylo již 67 let a myslívala na smrt. Ale to bylo jí sladkým pomyšlením.

Horší obavu měla o těžce zkoušenou sestru, aby neklesla pod tíž svého trápení. Nemělať vřelejšího přání, než aby jí dopřáno bylo dříve umřítí než milá sestra s tímto světem se rozloučí.

V té příčině zachovalo se, že říkávala: „Umru-li dříve než moje milá sestra, budu zajisté v rakvi jako slečinka vystrojena. Kdybych ji přežila, netruchlil by o mne nikdo.“

Vědělať, jak byla tou sestrou milována, jí mohla zcela důvěřovati, o ní nepochybovala nikdy . . .

Její přání se vyplnilo. Zemřela r. 1852. majíc věku svého sedmdesát a jeden rok. Skonala v náručí té dobré sestry. Ve své závěti jmenovala sestru universalní čili jedinou dědičkou svou a za živa ještě říkávala: „Jak ty to, Naninko, někdy rozdělíš, tak bude nejlépe.“

Ku jmění náležel dům u „Černého orla“ na Poříčí mající cenu 150.000 zl. Anna Náprstková pak jakožto dědička domu toho, učinivši navzájem závěť, odkázala jej na průmyslové museum.

Vždyť sestra jí důvěřovala, že to nejlépe rozdělí, a ona znala sestřinu vůli, příznivou dobrou obecnému, ochotnou poskytovat pomoci, kde jí bylo nejvíce potřebí.

Tak bylo tedy sestrám rozloučiti se na dráze pozemské.

Anna Náprstková zachovávala svým milým zemřelým tak zbožnou památku, jako jim byla za živa prokazovala věrnou lásku.

Vše, čehokoli sestra si byla přála, vykonala věrně. S krvácejícím srdcem vystrojila jí stkvělý pohřeb.

Dojemným důkazem jejího smutku bylo, že rozdávajíc po smrti sestřině veškeré její šatstvo, zároveň darovala také šaty svoje, které měla s ní stejné. Toliko jedny zachovala si na památku.

Ihned jala se stavěti velkolepou hrobku s umělecky provedeným pomníkem.

Tam svou sestru uložila k věčnému spánku.

Dala vykopati kosti všech svých milých zemřelých a přenéstí je do hrobky.

Po smrti věnovala své sestře památku nehynoucí, a útěchou bylo jí jednati stále v jejím smyslu, jakoby posud s ní se radila. Často navštěvovala hřbitov a věnčila ráda rodinnou hrobku, ve které sama také došla odpočinku.

Myslila tehďáž stále na návrat syna Vojtěcha. Té myšlénce žila.

Ve svém závodě a v domácnosti žádala si přísně konání povinností a nepromíjela nepořádku a nešvarův.

Uměla býti v té příčině velmi přísná, a chasa třásla se před ní.

Nicméně byla zbožňována, a nikdo ze své vůle nepouštěl její služby, neb byla velkomyslná, štedrá a uznalá po zásluze.

K přátelům svým byla věrna, obětovna, za každou vřídlost neskonale vděčna. Se známými uměla pohovořiti o všem s vřídlostí neodolatelnou, a každý, kdo ji znal, divil se jejímu úsudku. Nepřátel snad ani neměla, a měla-li, nemstila se jim, naopak. kde mohla, raději překonala jejich nepřázeň.

V celém okrsku byla proslulá jako nejznamenitější paní, hospodyně, průmyslnice, jakou kdo znal. Těšila se nejhlubší úctě obecné.

Dobročinnost Anny Náprstkové.

hromný užirající bol, který jímá srdce každého lidumila nad utrpením chudých a lidí stížených neštěstím, snažila se Anna Náprstková hojiti dobročinností, již v novějších dobách nebylo rovno. V určitý den do týdne bývalo „u Halánků“ podělování chudých celými bochníky chleba. Kdo přišel, dostal. Někdy bývalo rozdáno za den 2000 bochníků.

Tak vykonávala samojediná, co jinde spolky zastati nemohou. Neodmrštila žádného prosícího, ať byl jakéhokoli stavu, věku nebo kterékoli národnosti.

Neuznávala za dobré slitovati se nad někým teprv, až mu bída hleděla ze strhaných zrakův, až mu visel rozedraný šat v cárech na těle, pomáhala laskavě záhy, aby se předešlo nejhorší.

Nejednou byla i podváděna lidmi lehkovážnými, kteří její štědroty zneužívali. Tomu se nedivila. Věřila však jiným přece zase, dala se raději klamati, než aby zklamala důvěru člověka v pravdě nešťastného.

Ostatně byla známa pro svůj bystrozrak v těchto věcech, a bylo mi praveno, že měly její oči za zvláštní příležitosti podivuhodný pronikavý pohled, jakoby každému do duše viděly.

Platila za mnoho rodin nájemné, šatila dívky chudých rodičů, poskytovala potravu, peněz, šatstva, viděla-li, že je toho třeba. Ubozí bratři Slováci (drotari) měli v jejím domě vždy volné přístřeší a vše zaopatření. Vracejíce se ze svých neutěšených cest po světě ve svůj chudý domov, vypravovali o panímamince od Halánků jako o svém andělu strážném. Navždy bude po Slovensku její jméno rozhlášeno, jako po Čechách i po Moravě. Dávala-li obnošené šatstvo, vždy hleděla, aby nedávala nejhorší, roztrhané. Na sebe dávala spravovati dlouho věci již velmi vetché. Chudým doprávala, čeho mohli dobře použiti.

Ve svém domě vládla jako přísná a při tom předsobrá i pravá matka. Všickni domácí byli jejími dětmi. Všickni bývali poděleni důkladnými věcmi, na všecky stále pamatovala, všeho možného jim doprávala, uznala-li, že jim to bude na prospěch. Na sebe myslila jen, aby na sobě ušetřila.

„Na kom mám ušetřiti, ne-li na sobě? Na jiných nezačnu šetřiti,“ říkala.

Přísná na sebe, k jiným shovívavá i štědrá nad pomyslení, to byl základ té mocné, obdivuhodné povahy, utužené ve tvrdé škole života a vypěstované něžnou láskou mateřskou a sesterskou. Její nelíčená skromnost získala jí každé srdce a dojímalá každého. Bylať i v tom právě nedostižitelná.

Vyšinula se z trpké chudoby ku jmění velkému, které připouštělo její nevidanou dobročinnost. Avšak nikdy nedovolovala, aby ji lidé vyvyšovali. Netrpěla nikterak, aby se jí na př. říkalo, jak jest v obyčejí, „milostpaní.“

Za jejího mládí říkaly děti, čeleď i přátelé hospodyně a paní v domě „panímámo“ či „panímaminko“. a tohoto srdečného názvu žádala si navždy nepřijímajíc jiného. Bývala-li někdy přinucena vyslechnouti uznání

a steré díky svých ctitelův a srdcí vděčných, odpovídala vždy stejně a to z hlubin srdce a s pláčem: „Vždyť právě dělám, jen co mohu.“

Jak byla prostinká a skromná ve svém smýšlení, chování a ve všem počínání, tak jevila se i co do vnějšku.

Od roku čtyřicátého osmého, kdy bylo tak mnoho změněno v žití veřejném, kdy zavládla přese všecku nepřízeň osudu mnohem větší svoboda všech poměrů než bývala v dobách absolutismu č. způsobu vlády neomezené; od té doby změnilo se také mnoho v rodinných a společenských poměrech, což zasahovalo až v oblek.

Kdežto dříve stavové přísně se lišily co do obleku, přestávalo to. Nosila-li ženská na př. při svém obleku klobouk, býval dříve znakem jakési spanštilosti, a dlouho bránily se paní a dívky skromnějších vrstev měštanských kloboukem se zdobiti. Najednou stal se pak klobouk obyčejem a částí kroje obecnou. Často bývaly o ty klobouky malicherné a směšné půtky. Celkem však byl klobouk přece jen pokládán za odznak zpupnosti.

To vše je nyní již zapomenuto i vymazáno z paměti. Zde dlužno o tom se zmíniti na důkaz, jak důsledna Anna Náprstková byla ve věcech velkých i malých.

Prohlédajíc ke svému jmění, mohla vésti pravý přepych v obleku, ale ona nepřijala nikdy klobouku. Nosila stále čepeček, jaký býval v modě za jejího mládí, a ten býval vždycky jako padlý sníh bílý a vkusný. Obkličoval její vlídný obličej jako rámeček obrázek. V tom čepečku vypadala tak ctihodně a krásně, že byla pro něj proslulá. Nejednou slyšela jsem od chudých jí žehnajících slova: „Ten její skrovný čepeček, ty štedré ruce!...“ Zvláštní svérázný vkus jevila paní Anna Náprstková nejen v tom pověstném čepečku, nýbrž také v obleku ostatním, při-

měřeném veškeré její povaze, jejím zvykům, jejímu smýšlení.

Nosila šaty zcela hladké bez modních ozdob a mívala na ulici velký pěkný fěrtoušek, vyšla-li si na krátko, za pasem pak velký svazek klíčův. Přes sebe brávala na ulici velký šátek, vždy vkusný, drahý, který pak dlouho nosila. V létě nosívala šátek bílý, kreponový, jsouc vůbec milovnicí bílé barvy. Též ostatní oblek vyznačoval se vkusnými barvami.

Jest v pravdě důležitě, též o tom se zmíniti, nebo náleželo to k veškerému jejímu památnému a milému zjevu.

Šla-li po ulici, lidé ji pozdravovali při každém kroku, a ona vlídně děkovala, často se zastavovala a vyslýchala žádosti a cokoli jí kdo vypravoval.

Nedávalať pouze rukama, ale srdcem, a přidávala k darům dobrých slov a zkušené rady. Kde se co dobrého, šlechetného podnikalo, byl její sáček při tom. Nebylo spolku, sbírky, k níž by nebyla velkomyslně přispěla.

Nedoprávala si odpočinku na stará léta, jakkoli by si ho již byla zasloužila, a nebylo by jí míti starost o živobytí. Ale ji těšila práce a že tou prací mohla poskytovat podpory těm, jejichžto podniky nebyly tak šťastné jako její. Tak činila se neustále, jako když ji k tomu starosti nejvíce nutily. Dávala se k tomu dobáněti starostmi nešťastných. Stále jevila se skromnou ve svých potřebách, stále ve všem šetrila, aby, co ušetřila, jiným rozdala.

Jediným jejím přepychem byla čistota, úprava, velký pořádek ve všem, a v tom záleželo cosi svěžího, což kolem ní se vznášelo a povzbuzovalo, posilňovalo člověka, jenž měl štěstí přijíti jí na blízko. Bývala-li v dobré míře, zapotovala si někdy písničku, a to bývala vždy

táž. Někdy zaslzela při ní a zabírala se ve sladkobolné myšlénky. Byla to naše národní:

„Staral se chudej s chudou,
Jak spolu živi budou . . .“

Její myšlénky, její záliba stále se chýlily k chudobě a prostotě. Kdyby byla chudou zůstala, byla by se zajisté ráda uskrovnila v tom, co by se jí nebylo dalo přemoci.

Svět nebyl by o ní zvěděl, avšak svým nejbližším byla by bývala vždy požehnáním. Taková byla na př. její matka i sestra Madlenka. Anna nebyla by dojista závistivě se ohlížela po lidech šťastnějších, nebyla by po lepších časech vzdychala. Její prostinké poměry byly by jí bývaly milé, byla by do nich přenesla vzorný pořádek, byla by dětem poslední dala, a chudým byla by přece také poskytla dle možnosti hmotné pomoci a srdečné účasti. Takovou lze ji sobě pomyslit, a kdyby ji byl znal a oceňoval jen málokdo v takových okolnostech, byla by došla uznání hlubokého od osob, srdcem jí příbuzných.

Kdyby osud byl zanesl tuto ženu na královský stolec, byl by měl národ pravou matku a velké věci byly by se daly. Královna byla by však chtěla býti poslední mezi všemi.

Náleželaf zajisté k těm vzácným bytostem, které našly pravé jádro života na své pozemské dráze.

Matka a syn.

neochabující činnosti, v proudu dobročinných skutků a přitom ve stesku o milovaného vzdáleného syna uplynulo deset let. Anně Náprstkové bylo sedmdesát let.

Jak často se již obávala, že se snad ani nedočká synova návratu, že již nespatří zrakem svým miláčka svého, který

rozumíval jí ve všem, co podnikala, jemuž ona rozuměla navzájem, jenž jí byl tak věrným, oddaným synem, přítelem, jenž byl ctitelem té velkodušné ženy, již s nadšením se obdivoval.

Jestliže bývala své matce vždy dobrou dcerou a dojemně matčinu památku ctíla, splácel jí to syn Vojtěch měrou vrchovatou. Jak jí asi bývalo, obávající se, že se ho nedočká! A jak jinak zase plesalo její zlaté, oddané, obětovné srdce, když posléze okolnosti se rozuzlily a Vojtěch Náprstek oznámil, že se z Ameriky navrátí.

Měla jej tu mít zase. Chvěla se před tím štěstím. Do poslední chvíle se bála, že se zmaří. Ale milovaný

Vojtěch vrátil se šťastně, a ji to bylo zajisté nejblaženější chvílí veškerého života.

V celém domě u Halánků bylo nad míru živo onoho večera, když „pan Vojtěch“ se navrátil. V celé Praze bylo to nejdůležitější událostí.

Jak bylo matce i synovi, když opět poprvé se setkali, nelze pověděti.

Ale z událostí a úkazů činnosti budoucí, jak matčiny tak synovy, lze to vyčísti. U Halánků rozvinul se nový život, a působení matky a syna zasahovalo blahodějně, mocně, krásně do nejširších vrstev obyvatelstva drahé naší vlasti.

Vždy vážil si pan Vojtěch Náprstek matky a miloval ji srdečně. Co seznal nový svět v Americe, nové směry života, význam žen a činnost ženskou v Americe, začal oceňovati svou matku víc a více. Poznal, že byla ženou nové doby, ženou práce, ženou mužného ducha se srdcem ryze ženským, největších obětí schopným.

Její prostota v obleku, v mravech a smýšlení srovnávala se s demokratickým duchem americkým. On se vším se snášel u ní s nadšením a s láskou. Byl hluboce dojat jejími oběťmi, jež mu byla přinášela, její láskou, kterou mu osvědčovala svrchovanou měrou. Byl tedy opět mezi svými, v domově, jaký jen jeho matka dovedla uchystati a příjemným učiniti; dlel po boku té staré matky, která chápala jeho myšlenky duchem mladistvým.

Co pozoroval, prostudoval, zakusil pan Vojta Náprstek za svého pobytu v jiném díle světa, vše snažil se zužitkovati pro svůj národ vroucně milovaný.

Máť touž energii a neunavnou přičinlivost jako jeho matka mívala, touž odvahu v zavádění nových myšlének. A našli se zase po desítiletém strádání, sešli se opět

a poznávali den po dni víc a více, jak sobě byli příbuzní co do ducha i srdce, která vzdálenost nejen je neodcizila, nýbrž ještě sblížila, jak nyní teprve sobě rozuměli dokonale.

Oba byli nadšeni touž snahou pomáhati jiným, podporovati je, oba pohrdali vnějším leskem a nádherou, v obou nebylo zrnka ješitnosti. Co činili pro dobro jiných, vše činili — matka i syn — z vnitřního popudu beze vši zištnosti, beze stínu sobectví.

Jakého štěstí dočkala se tato matka na sklonku žití svého, které však bohudíky tak rychle ukončeno nebylo, jak se bylo obávati. Nikoli, sedmdesátiletá stará paní omradla návratem synovým a slavila s ním nové jaro života . . .

Myšlenky, práce, rozsáhlá díla pana Vojty Náprstka náležejí do jeho životopisu. Zde činěna o nich zmínka toliko se zřetelem k jeho matce.

Po návratu milého syna rozšířil se myšlenkový obzor Anny Náprstkové, že hleděla na věci s nového stanoviště, neb přijala dychtivě názory synovy.

I udělovala dary znova, dávala ještě více, leč její dobročinnost uzrála k přesvědčení, že almužna je toliko ulehčením nouze, avšak výchování lidu k práci, povzbuzení k té práci, pomoc právě ve práci, že jest teprve lékem účinným přišery nouze.

Pan Vojta Náprstek pojal jakožto nejmilejší myšlenku svoji založiti průmyslové museum v Praze, aby bylo školou, útlukem, povzbuzením českému průmyslníku. Anna Náprstková brzo pochopila důležitost a význam takového musea.

Samá práci milujíc a ctíc, viděla v tomto museu prostředek vštípití touž lásku jiným. Pochopila, jak jest důležité, aby dělník vycvičil v sobě krasocit, aby použil

svého vrozeného důmyslu k práci, aby pozdvihl průmysl na výši uměleckou, i viděla v tom pozhnání nejčtetnější třídy občanstva.

Dala se tedy získati ze srdce ráda těmto myšlénkám a oddávala se jim. V tichosti byly předměty již střádány pro řečené museum a v tichosti paní Náprstková určovala na založení musea dědictví po své sestře. Činila to z vnitřního zralého přesvědčení a dala to jmění s láskou na tento podnik.

Předměty scházející se k účelu tomu prohlížela sobě a těšila se z nich, měla radost, přibývalo-li jich. Dva roky před svou smrtí chtěla dokonce již začíti stavěti museum. Jenom tehdejší drahota staviva ji od toho zdržela.

Tedy prohlédala dále k střádání předmětů průmyslové práce všech národův a oborův. V domě „u Halánků“ bylo a jest tolik místností, že se zdají býti nekonečnými. Prozatím dával pan Vojta Náprstek vyklízetí a upravovati tu nějaký sklad a jinde nějaké sklepení, a podnik zrůstal úžasně. Co krom toho pan Náprstek zaváděl a podněcoval dobrého a užitečného, nebude zde uvedeno, jelikož to náleží, jak již praveno, do životopisu jeho. Jenom o tom zmínka budiž učiněna, že jeho matka vše sledovala a jemu stále se obdivovala. Byť někdy úplně nesnášela se s jeho plány některými, vždy ctíla jeho myšlenky a nikdy mu ničeho nenamítala. Kde mu bylo třeba její rady a pomoci, udělila mu jí ráda. Jak on jí, rovněž tak se obdivovala ona jemu a vždy chápala jeho úmysl.

I byla založena dámská společnost panem Náprstkem, nazvaná Českoamerický klub dám. V tom klubu rozvínila se činnost vzdělavatelská a dobročinná mezi dámami

Josefa Náprstková.

českými; z ní pocházejí téměř všechny nynější četné a blahodějně spolky ženské.

Na začátku toho klubu neměly paní a dívky české tolik uvědomělosti. Byly již upřímnými Češkami, ale bylo jim potřebí vzdělání a povzbuzení k činnosti ob-
sáhlejší.

Myšlénku, povznést ženské pohlaví v naší vlasti, pan Náprstek poznal zajisté ze svého nadšení pro matku, ze svého obdivu její činnosti.

Tak účinkovali tedy spolu matka a syn i lnuli k sobě nezkaleným přátelstvím.

Za vše, co vytrpěla Anna Náprstková, měla stkvělou odměnu v lásce synově a byla zajisté tou láskou tak šťastna, jak toho zasluhovala, jak jí toho kdy jen přá-
vala její věrná sestra Serafinová.

Založení
průmyslového musea.

Sťastně i klidně plynul rok za rokem, a zdraví Anny Náprstkové bylo dobré i pevné. Nešla na odpočinek, naopak řídila nadále sama všechny obchodní a domácí záležitosti.

Vyskytl-li se někdy mráček trápení a starostí v tom čase na obloze žití jejího, brzy opět byl zapuzen. Od syna Vojtěcha však nikdy nevyšla nejmenší útrapa, on naopak obětoval vlastní přání, pak-li s matčiným se neshodovalo. Ponechával jí všechnu vládu v domě, a jak co zařídila, tak tím býval spokojen.

Anna Náprstková měla jednoho vnuka po synu Novákovi a jednu vnučku Boženu od syna Ferdinanda, kterou velmi milovala. To jest nynější paní Božena Šantrůčková, choť inženýra. Syn Vojtěch zůstal neženat, dokud milá matka jeho žila. Byl zasnouben s nynější chotí svou, jež byla od třináctého roku v domě u paní Anny Náprstkové a k ní lnula láskou dětinnou. Oba snoubenci šc-

trili staré matky, aby nic se nezměnilo v domácnosti, jak to ráda měla. Oba nosili ji takofka na rukou. Byli šťastni, dokud ji měli, a ona to cítila i věděla. Říkávalať: „Bůh mne tu potřebuje, proto jsem tu ještě.“ Všem zdálo se, že jest nenahraditelná. A jakby nebyla bývala, když tak srdečně o všecko se sdílela se svými milými.

V posledních letech poněkud přece trochu odpočívala. Bývala na letním bytu a užívala klidu v přírodě, pro niž měla otevřený vnímavý smysl. Krom toho, meškala-li v Praze, oblíbila si vyjížděti do Obory královské, a to den co den i zimního času.

Hlavní sklad tvořícího se průmyslového musea byl tehdaž v místnosti, jejíž okna čelí do Zlaté ulice. To okno bývalo stále okenicí uzavřeno.

Kdykoli pak zahrnul povoz do Zlaté ulice mimo tu okenici, vyhýbala se dvířkami, ohlížela se na okenici a se-pjala ruce šeptajíc: „Bůh tě posilni!“ Těšilať se, že opět rozmnoží se sbírky musejní. Tak vroucí byla stále. Tak velké povolání viděla v počínání synově, tak mu rozuměla. Pohlížela na to vážně a často bála se nevýslovně o zdraví svého Vojtěcha. I říkala mu: „Mnoho, mnoho si ukládáš, jen aby mi to tebe nevzalo!“

Užilať svého pozdního štěstí ještě patnáct let. Patnáct let žila se svým synem v důvěře a společné činnosti, v snášlivosti duševní.

Již chystala se pak přece jen k poslednímu odpočinku, na nějž chvílemi také se těšila. Jisto jest, že smrti se nehrozila. Mohla klidně na ni mysliti.

„Nic nemáme na světě jistého,“ říkala, „jen to máme jisté, že umřeme.“ Zařídila tedy svou závěť a učinila veškeré pořízení. Uchystala si také vlastnoručně svůj

úmrtí oblek, jak chtěla býti do rakve oděna. Myšlénka na loučení se svými milými jediné ji bolela, a tu opět opakovávala: „Vždycky nalézala jsem dobré lidi, bývalo-li mi nejhůře, kéž by je moje děti také našly!“

Ale rok po roce byl přidáván jejímu pozeňnanému stáří, a rok co rok bývala kvítím a blahopřáními zahrnuta od své rodiny, od věrných přátel a ctitelův.

Stále byla činná i o všem výborně rozhodovala. Čím byla starší, tím více oblivovala si přírodní krásy. Což jí v té Oboře královské bývalo milo, jak vážila si, že mohla užiti takých okamžikův. Paní Josefa Náprstková, její nynější snacha, tehdaž ještě svobodná, bývala na těchto vyjíždkách její milou společnicí a důvěrníci.

Často vyjížděla paní Anna Náprstková všecka zachmuřena a rozčilená nějakými nepřijemnostmi obchodními nebo domácími a po cestě vzdychala i stěžovala si. Jakmile však byla na místě mezi stromy, v tichu lesní svatyně, spadávalo s ní všecko, a tu bývalo radostí ji viděti a slova její poslouchati.

„Jen hleďte,“ pravívala, „jak je vše krásné, pozorujte toho ptáčka! Tam letí motýl. A což ti mravečekové, jak ti se nalopotí, nic jinak než jako lidé.“ A zas a stokrát opakovala, jak vše vůkol je krásné, a vzpomínala si mladých let, jak byla chudičká, co zkusila. Smířena, upokojena jsouc, přijížděla pak domů. Prováděla dále svůj životní úkol.

Osmdesátý pátý den jejího narození oslavila všecka Praha stkvělými průvody pochodňovými, zpěvem a nesčíslnými blahopřáními.

Vzácná dobrodějka divila se tomu všemu a nepřestávala plakati. Zas opakovala s pláčem svá nezapomenutelná slova: „Vždyť jsem dělala, jen co jsem mohla.“

Pozvolna ubývalo jí přece sil, což statečně přemáhala a stále vše sama řídila. Nezdálo se, žeby již byla smrti tak blízka.

¶ Pan Vojta Náprstek měl tehdáž nějaké řízení ve Vidni a odebral se tam. Dobrou matku jeho pojala přece předtucha jakási a přála si mu psáti. Seděla na pohovce poduškami jsouc obložena a byla tak slába, že nemohla ke stolu přisednouti. Tedy psala na klině a poslední slova jejího listu byla: „Bůh ti buď pomocníkem ve všem předsevzetí!“ To byly vůbec poslední črty její pilné ruky. Ta ruka třásla se jí velmi. Přece byla slova čitelná. Plakalať při tomto psaní usedavě. Myslíla nic jinak, než že se loučí se synem naposled. Přece však dočkala se ještě jeho návratu tehdy a přivítala jej, čekajíc naň pozdě do noci sedíc na pohovce. To bylo čtrnáct dní před její smrtí.

Za poslední doby svého života byla docela klidna i rozloučila se krásně s dětmi svými a se vším, co jí bývalo drahým. Dobře byla připravena na odchod z tohoto žití.

Nejen o pohřbu, také na hřbitově měla vše zařízeno a rozkázáno. Přála si, aby kosti její milé sestry byly dány ji do náručí, což její snacha, paní Josefa Náprstková, věrně i vlastnoručně vykonala.

Ošetřovalať ji sama do posledního dechu, a paní Anna Náprstková jí také pravila: „Dcera nemohla více pro mne činiti než vy.“

Zemřela smrtí spravedlivých, jakoby jen usnala poleževši toliko tři dni, 19. dne měsíce října roku 1873. o půl dvanácté hodině v noci. Po smrti zůstala její podoba nezměněna, klidna, usmívající se.

Tisícero žehnání, jímž stále srdce její překypovalo, leželo jí posud na rtech.

Ze závěti její vyšlo na jevo, že odkázala skutečně jmění 150.000 zl. na založení a vybudování průmyslového musea, jehož část ve dvoře domu „u Halánků“ při Betlemské ulici r. 1885. a 1886. byla vystavěna. Je to budova o dvou patrech s poloupatrem; sály na umístění musea mají celkem 935 *m*² mimo místnosti vedlejší. Sbírky jeho jsou bohaté i pozoruhodné. Uloženo je tu již asi 200 zlatých a stříbrných čepcův a četné jiné části národních krojů, náradí řemeslnické, potřeby a stroje kuchyňské a mnohé jiné výrobky, svezené českými cestovateli z dalekých krajin. Jaký to zdroj poučení a vzdělání, prýštíci se z činů šlechtné ženy české! . . .

Poslední pozdrav.

rakvi drahé zesnulé dobrodinky hrnuli se tisícové vděčných truchlících, aby ji naposled ještě spatřili. Nával vzrostl tak ohromně, že bylo mrtvolu hlídati.

Lid vyhlašoval ji za světici. S pláčem bylo voláno: „Ty štědré ruce! Ty štědré ruce!“ . . . Byly to výjevy nevidané, jež uváděly na mysl staré legendy. Veškeří chudí z Prahy

a z okolí vystřídali se u zemřelé. „Ty naše matičko! Již jsi nás opustila!“ volali hořce plačící. Hrnuli se k rakvi. Žádali si aspoň oděvu jejího se dotknouti. Chtěli se pak modliti a umlkali. „Vždyť máš nebe dávno vymodleno,“ říkali. „Modli ty se za nás, matičko naše, oroduj za nás u Boha!“ . . .

Šlechtná paní spala mezi květinami ve svém bělostném čepečku ve svatém klidu. Pozemské boje byly již za ní. Zvítězila slavně ve všech.

Lid viděl zázrak v nezměněném vzezření jejím. Jeden šeptal o tom druhému. Bylať jsem mezi čestnou stráží u mrtvoly a tedy svědkem těchto výjevův.

Nedivila jsem se úsudku těch prostých lidí a svědčila jsem jim dokonce, pak-li se mnou o tom rozmlouvali. Pomyslíla jsem si: „Vždyť je pravda, že je tak velká laskavost a přízeň zázrakem, že ozařuje život i smrt, že jediná nás sílí a udržuje v zápasech života.“ . . .

Mezi nuzné osoby, vděčnosti rozechvělé, tlačili se lidé vyšších tříd, všech stavů. Bol otřásal každým srdcem. Každý smekl a sklonil hlavu s úctou, ať náležel kterékoli vrstvě lidu, ať byl jakékoli národnosti.

Věděli jsme všickni, chudí i bohatí, přátelé i nepřátelé, že dlel anděl mezi námi, a cítili jsme s pláčem, že nás opustil. Avšak vědomí každého povznášelo, že bytost ta dobrá a štedrá se postarala, loučivši se se světem, aby její dobrodiní v založeném museu dlouho dále účinkovalo.

Nechť je tedy její dílo požehnáno.

Vrchem věnců pokrytu odnesli posléze neunavnou dobrodiníku z domu, odkud za živa tolik dobra vysílala a kde ještě po smrti svým odkazem dále buduje požehnané dílo.

Pohřební průvod byl velkolepý. Betlemské náměstí bylo zaplaveno spolky a obecenstvem. Těžko bylo tu zjednatí pořádek. Nicméně průvod zahrnul bez překážky kolem rohu Zlaté ulice, aby se dostal na Františkovo nábreží. Tu udála se divná náhoda, jakáž se zdává býti více než pouhou náhodou. Aspoň tak připadá to roznícené obraznosti v návalu prudkých citův.

Když průvod totiž dále se ubíral, kolem rohu domu „u Halánků“, způsobil přílišný nával obecenstva úplnou zácpu; vešken průvod se zastavil. Rakev stanula právě

u té okenice, za níž byl první sklad průmyslového musea. Trvalo chvíli, než průchod se zjednal a drahá zesnulá dále mohla putovati k cíli věčného pokoje.

Jak nemělo se tu zdáti, jakoby byla vyslala ještě poslední požehnání tomu dílu na místě, kde obcházejíc, objíždějíc vždy šeptávala: „Bůh tě posilni!“

Pak uložila se matka chudých do lůna země se svou sestrou v náručí. Odpočívá v druhém oddělení hřbitova Volšanského pod náhrobkem, jehož vyobrazení jest na str. 103.

Jaká byla to žena! Šfaster je národ, který ji může nazvati dcerou svojí.

Závěrek.

yní již bude tomu dvacet let, co Anna Náprstková nedlí mezi živými. Ale památka její je posud živa v srdcích všech, kdo ji znali aneb se dověděli o její činnosti.

Průmyslové museum rozkvétá. Již jest vybudována jedna část s velkolepými místnostmi na pozemku bývalého dvoru „u Halánkův“. Již jsou tam i sbírky částečně umístěny a stkvěle uspořádány.

Paní Josefa Náprstková, jež stala se manželkou pana Vojty Náprstka r. 1875., přijala po zesnulé panímamince všecku její živou účast a lásku k průmyslovému museu. Její příčinnivost, spořivost a obezřelost v obchodě dodělaly se toho, že r. 1885., kdy se stavbou průmyslového musea bylo započato, bylo již po ruce s dostatek peněz k rychlému vedení stavby, a když pak budova byla již hotova, tu opět paní Josefa Naprstkova hlavní měla péči o náležité přestěhování a vhodné umístění jednotlivých sbírek.

Po celý den zaměstnána jsouc vedením obchodu a rozsáhlé domácnosti, užívá zbývajících prázdných chvil, jež jiní věnují zábavě a odpočinku, výhradně jen k pro-

spěchu musea, při čemž jí ochotně a vydatně napomáhají manželé Kottnerovy.

Avšak netoliko v nové budově, ale i v místnostech budovy staré řadí se krásné, věru obdivuhodné sbírky musejní, jež zajisté potěší i poučí každého navštěvovatele.

Obydli nebožky Anny Náprstkové zůstalo netknuto; jsou v něm umístěny musejní předměty, této drahé památky důstojné. Posud lze tam viděti nábytek, jehož nebožka užívala, a onen milovaný obraz nad postelí, jediný dar její matky.

Paní Josefa Náprstková nastoupila v domě a závodě osiřelé místo po své tchyni, jejížto památku v pravém smyslu zbožňuje.

Krom sbírek nalézáme často průmyslové a přírodnické výstavy v místnostech překrásných nové budovy. I jest se mi též zmíniti o rozhledně na vrcholku střechy, odkudž jeví se zajímavý výhled ve skupinu střech a věží památného Starého města naší velebné Prahy.

Tak pokračuje v památném domě „u Halánků“ zdárně a velkolepě dílo započaté a založené ženou vzácnou a šlechetnou, jakých je málo v širém světě.

Její požehnaná činnost působí ještě v národě českém.

Jako jasná utěšená hvězda stkví se její památka nad naší dobou a bude zářiti ještě dobám příštím.

OBSAH.

	Strana
Šťastné dětství	1
Otcova smrt. Matčina nemoc	4
Necitelný strýc	8
Škola	12
Školní plat	18
První perná služba	22
Druhá služba ještě těžší	27
První úspory	33
Ledové srdce	36
Zasnoubení	40
Svatba a těžký začátek. Smutný konec strýcova jmění	45
První štěstí	49
Neštěstí	53
V invalidovně	56
Sestra Madlenka	61
Matka	65
Smrt Jana Nováka. Nerozdilné sestry	69
Dům u Halánkův	73
Rok čtyřicátý osmý	77
Sestřina smrt	82
Dobročinnost Anny Náprstkové	85
Matka a syn	90
Založení průmyslového musea	96
Poslední pozdrav	101
Závěrek	106

Nákladem „A. STORCH SYN“, knihkupectví
v Praze, Staroměstské nam. čís. 4.,

vyšly následující spisy, které se hodí výborně jak za dary
tak i do knihoven školských. Spisy tyto jsou skoro vesměs
schváleny na konferencích a sjezdech učitelských.

- Ambrož, Dr. K.**, Na útěku. Cestopisné obrázky z jižní Afriky.
S pěti obrázky. Kart. zl. —.60
Andersen, J. C., Veškeré povídky a báchorky. Zčeštil B. Peška
a J. Mikuláš-Boleslavský. Obrázky dle původních nákresů dle
F. a L. Richtrů, Osterwalda a Löfflera. Čtyři díly. Skvost.
váz. zl. 3.—
Cooper, Lovecké povídky pro mládež. Z něm. od Fr. Hoffmanna,
přel. A. Z. S 5 kolor. obr. Váz. zl. 2.20

Divadlo s loutkami.

1. **Mistr Jehlíčka aneb Kdo snům věří, stín lapá.** Veselohra
v 1 jedn. Napsal J. Květnický. Seš. zl. —.16
2. **Vůdce loupežníkův aneb Jak kdo činí, tak odplatí bēře.** Hra
v 1 jedn. Napsal J. Květnický. Seš. zl. —.16
3. **Rozluštěná hádanka aneb Šťastný truhlářský tovaryš.** Veselohra
ve 2 jedn. Napsal J. Květnický. Seš. zl. —.20
4. **Popelka.** Hra ve 3 jedn. od Ž. Podlipské. Seš. zl. —.24
5. **Kněžna Vilpurka aneb Více vlivnou řečí získáš nežli sečí.**
Historická hra ve 2 jedn. Napsal Fr. Hrnčíř. Seš. zl. —.24
6. **Červená karkulka.** Hra o 3 jedn. Napsala Ž. Podlipská.
Sešit zl. —.22
7. **Budulíněk a liška.** Hra o 2 jedn. Napsala Ž. Podlipská.
Sešit zl. —.20
8. **Lékař a uhlíř.** Fraška o 1 jednání. Napsal J. Květnický.
Sešit zl. —.16
9. **Tajemný zvonek.** Smutnohra v 1 jednání. Napsal František
Hrnčíř. Sešit zl. —.20
10. **Perníková chaloupka.** Hra ve třech jednáních. Napsala Ž. Pod-
lipská. Sešit zl. —.30
11. **Zakletá princezna.** Hra ve 4 jednáních s doslovem od Ž. Pod-
lipské. Seš. zl. —.24

12. **Bílá paní.** Hra ve 3 jednáních od Ž. Podlipské. Seš. zl. —.30
13. **Krakonošovy poklady.** Hra ve 3 jednáních s dohrou od Žofie Podlipské. Seš. zl. —.24
14. **Vystěhovalci aneb: Mezi dívochy a loupežníky.** Veselohra ve 2 jedn. od J. Květnického. zl. —.20
15. **Čert a Káča.** Veselohra ve třech jedn. dle národní pověsti od Ž. Podlipské. Seš. zl. —.24
16. **Miluška.** Hra v jednom jedn. Napsal Fr. Hrnčíř. Seš. zl. —.16
17. **Nenaříkejme na Adama.** Hra o dvou jednáních. Napsal Jan Al. Cupal. Seš. zl. —.12
18. **Paní teta.** Fraška ve 3 jedn. od Ž. Podlipské. Seš. zl. —.18

Každý sešit našich her ozdoben jest vkusnými vyobrazeními akademického malíře M. Aleše.

- Doucha, Fr., Bludičky.** Kniha knapomínání dítek. Třetí vyd. zl. —.20
 — **Pravěnky anebo Kvítky po cestě pravé, k poučení dítek.** Třetí vydání. zl. —.20
- Hauff, V., Arabské pohádky synům a dcerám vzdělanějších tříd.**
 Přel. Fr. Vlasák. Se 4 obr. Seš. zl. —.40 Kart. zl. —.60
- Hoffmann, Biblický lístek, jímžto nabyt zpupný Jeník v havířské chatrči poznání sebe.** Dárek pro milou mládež. Zčeštěno od F. B. Tomsy. Seš. zl. —.20
 — **Obležení Kolberku.** Historická povídka z dob francouzských válek za císaře Napoleona I. Dárek pro milou mládež. Zčeštěl F. B. Tomsa. Se čtyřmi ocelorytinami. Seš. zl. —.30
 — **F., Bratři.** Výňatky z dějin španělských. Dárek pro milou mládež i dospělejší věk. Zčeštěno od F. B. Tomsy. Seš. zl. —.20
 — **Bůh spravedlivého neopustí.** Utěšitelná povídka pro milou mládež. Vzdělal F. B. Tomsa. Seš. zl. —.20
- Houška, J. V., Lesní duch čili Nebezpečí v pralesích amerických.** Povídky pro mládež a dospělejší dle Dr. Birda. Se 4 obr. zl. —.60 Kart. zl. —.80
 — **Vůdce Indiánů čili: Mocnost víry a důvěry v Boha.** Povídka pro mládež dle J. F. Coopera. Se 4 obrázky. Seš. zl. —.40 Kart. zl. —.60
- Káras, M., Lovecké obrázky z cizích krajin.** Dle rozličných pramenů pro mládež upraveno. Se šesti malovanými obrázky. Skvostně váz. zl. 1.20
- Kořenský, Jos., V cizině.** Kulturní obrázky pro mládež. S 35 obr. v textu, s 12 přílohami a s jedním barvot. Skv. váz. zl. 3.—
 — **Z dalekých krajin.** Kulturní obrázky pro mládež. S 15 obr. v textu, s 20 přílohami a s 1 barvotisk. (Titulní obraz maloval

- K. Liebscher.) Druhé, zcela nové upravené vydání. Skvostně vázané zl. 3.—
- Kramattová, F.**, Utrpením ku štěstí. Povídka ze života pro život. S barvot. obr. Seš. 60 kr. Skvost. váz. zl. 1.—
- **Jarní květy.** Dvě povídky pro dívky. S barvotisk. obrázkem Skvost. váz. zl. 1.—
- Krásnohorská, Eliška, Domov.** Tři báčorky pokročilejší mládeži vlastenecké. (Zvonky. — Zlatý chocholouš. — Pod troskami.) S původ. obr. od B. Pechové. Skvost. váz. zl. 3.—
- Lizinka a Slávinka, aneb Jak si způsobné dívky hrají.** Se šesti barvotisk. obr. zl. —.25
- Mašek, J. L.**, Obrázková knihovna pro mládež i dospělé. Osm povídek, každá ozdobená pěkn. obr. Váz. zl. —.45
- Miláčekové dítě.** 6 barvot. obrázků a kratičké povídky pro malé dívky zl. —.25
- Milá zvířátka.** Veršičky a malované obrázky pro hodné děti. zl. —.25
- Mladost — radost.** Šest povídek se 6 barvot. obrázky. zl. —.25
- Mojžíš, A.**, Pohádky pro českou mládež s 12 obr. proved. barvot. Skvost. váz. zl. 2.80
- Naším dětem.** Povídky pro útlou mládež s 5 barvotiskovými obrázky zl. —.25
- Nieric, G., Jan Egede,** zvěstovatel křesťanské víry v Gronsku. Zřeštil J. B. Tomsa. Seš. zl. —.20
- Novák-Borecký, Václav,** Malý sběratel motýlů. Stručný návod, jak motýle chytati, pěstovati, do sbírek upravovati a řádně určovati. Se 4 tabulkami barvotiskovými o 40 obr. a s 5 obr. v textu. Skvostně váz. zl. 1.30
- **Malý sběratel brouků.** Stručný návod, kterak brouky chytati, je určovati a do sbírek zařadovati. Se 6 vyobrazeními v textu a 4 barvotiskovými tabulkami o 86 vyobrazeních. Skvostně váz. zl. 1.50
- O Honzíkovi.** Povídka pro mládež se 6 barvot. obr. zl. —.25
- O zakletém princí.** Křížka obrázková a povídky pro útlou mládež zl. —.25
- Pan učitel a zlí chlapi.** Povídka pro mládež. Se šesti obrázky zl. —.25
- Podlipská, Ž.**, Divčí boj v Čechách. Obrázek z dávných dob našich praotcův a pramaterí. S původ. barvotisk. obr. titul. a čtyřmi původními fotolitogr. obr. Skvost. váz. zl. 1.50

- Podlipská, Ž.,** *Legenda o praotci Čechu.* S původ. barvot. obr. titul. a čtyřmi původ. obr. prov. světlot. Skvost. váz. zl. 2.—
- **Přemysl a Libuše.** S původ. barvot. obr. titul. a čtyřmi původ. obr. provedenými fotolitografií. Skvost. váz. zl. 1.60
- **Listy staré vychovatelky.** Druhé, úplně přeprac. a rozmnožené vydání. S podobiznou spisovatelky. Seš. zl. —.80
Skvost. váz. zl. 1.80
- **Na prahu života.** Dvě povídky pro dospělejší dívky. S pův. obr. Skvost. váz. zl. 2.—
- **Pod lipou.** Povídky pro dívky od 6 do 12 let. Se čtyřmi barv. obr. Skvost. váz. v barvot. obálce zl. 2.50
- **Sebrané povídky pro mládež.** Díl I., II., III Každý se třemi původ. barvotisk. obr. Skvost. váz. po zl. 1.80
- **Světélka.** Sbirka povídek a pohádek pro naše milé děti. Se 4 překrásn. obr. barvot. Fol. Skvost. váz. zl. 3.60
- **Tři povídky pro milou dorůstající mládež.** S 8 barvotisk. obr. Kart. zl. 1.—
- **U studánky.** Povídky pro dívky od 6—12 let. Se 4 pův. barv. obrazy. Skvost. váz. zl. 2.20
- Pok, V.,** *Dvě povídky pro mládež.* Obr. barv. ozdob. Seš. zl. —.20
- Rojleký, Jos.,** *Příhody na houbách v cizích dílech světa.* Se 4 obr. Seš. zl. —.40, kart. zl. —.60
- Schmida, Křištofa,** *Vybrané povídky pro mládež.* Upravil Fr. A. Zeman. Se šesti barvotisk. obrazy od prof. C. Offterdingra. Váz. zl. 2.80
- **Růženka z Jedlova a čtyři jiné povídky pro mládež.** Upravil Fr. A. Zeman. Se 4 barvotisk. obrazy od prof. C. Offterdingra. Váz. zl. 2.80
- Swift, J.,** *Gulliverovy cesty do Liliputu a Brobdignaku.* Mládeži a přát. jejím vypravuje Jos. V. Houška. Se 6 obr. Seš. zl. —.40
kart. zl. —.60
- Tesař, Fr.,** *Naučné i záb. povídky pro útlou mládež.* Se 27 obr. Seš. zl. —.50, kart. zl. —.70
- **Drobné povídky pro dosp. mládež.** Kart. zl. —.40
- **Rada mládeži, jak dělati, aby sama jsouc šťastna, rodičům byla statkem a ne zmatkem.** Kart. zl. —.40
- Turnovský, R. E.,** *Mladý věk. Dárek hodným dítkám.* Kart. zl. —.40
- Utěšené zábavy.** Šest povídek pro útlou mládež zl. —.25
- Vognar, K.,** *Z přírody. Sebrané črty.* Díl I. a II. v jednom svazku. (Spisy české pro mládež. Sešit 7. a 21.) Skvostně váz. zl. 2.20

- Zábavy domácí.** Povídka pro děti nejmenší, ozdobená šesti malovanými obrázky. Seš. zl. —.25
- Zábavy v přírodě.** Knížka pro útlou mládež se 6 malovanými obrázky. Seš. zl. —.25
- Zeman, Fr. A.,** Blahé chvíle Sbírká povídek na poučenou dítkám. S 8 barvot. obr. Skv. váz. zl. 1.—
- O dobrodružných cestách kupce Sindbada. Dospělejší mládeži vypravuje. S obrázky provedenými světlotiskem K. Bellmanna. Skvost. kart. zl. —.60
- Povídky z východu. Dospělejší mládeži vybral a vypravuje. Se čtyřmi barvotiskovými obrazy od prof. Offerdingra. Skvost. kart. zl. 2.—
- Přírodopisný atlas. Obrazy zvířat, rostlin a nerostův. Asi 400 vyobrazení na 24 barvotiskových tabulkách. Váz. v barev. obálce zl. 1.80
- Přírodopisný atlas živočišstva i vyobr. plemen lidských. Pro mládež upraveno. Váz. zl. 4.—
- Napnutý na lepence zl. 5.—
- Zlivecký, H.,** Malý kouzelník. Hojná sbírka zajímavých a snadných pokusů chemických a fysických; předpisy k připravování sympatetických inkoustů, návod k dělání strojených ohňů a záhadky počtářské. Páté, přehlédnuté a znova rozmnož. vydání. S vyobraz. zl. —.80
- Z mladých let.** Povídky pro mládež se 6 mal. obr. zl. —.25

